व्यावसायिक कीट विकास कार्यक्रम
रेशमखेती विकास कार्यक्रम

वार्षिक कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

आ.व. २०७९/०८०

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
व्यावसायिक कीट विकास केन्द्र

रेशम विकास केन्द्र

खोपासी, काभ्रेपलाञ्चोक
फोनः ०११-४१००२५, ९८५११६१३२५
Website : https://www.sdc.gov.np/ **Email :** khopasisericulture2032@gmail.com

दुई शब्द

कपडाहरूमा रेशम भन्नासाथ हलुका, मुलायम र मुल्यवान हुन्छ, जुन धनी र गरिब प्रायः सबैको चाहनाको बस्तु हो । रेशम प्राकृतिक प्रोटिनयुक्त रेशा भएकोले रेशमजन्य कपडाले स्वास्थमा अनुकूल प्रभाव पार्दछ । रेशमखेतीका लागि चाहिने किम्बुबाट कीरापालन गरी कोया उत्पादनको माध्यमबाट निम्न तथा मध्यमवर्गका कृषकहरूको थप आय आर्जन एवं रोजगारी प्रदान गर्न सकिनुको साथै किम्बु क्रुड प्रोटिनको धनी श्रोत भएकोले कीरा पालन गरेर बाँकी रहने घाँस र बिष्टालाई पशुपालन र माछा लागि उपयोग गरी पशुपालन एवं माछाका लागि दानामा लाग्ने लागत कम गर्न सकिन्छ । त्यस्तै अदुवा बेसार कफी जस्ता छहारी प्रेमी बालीका लागि उपयुक्त दुरीमा किम्बु लगाई रेशमखेती र छहारी प्रेमी दुबै व्यावसायिक बाली एकसाथ प्रबर्द्धन गर्न सकिन्छ । हिउँदमा बगैंचा काँटछाँटबाट प्राप्त हुने हाँगा दाउरा ईन्धनको रूपमा उपयोग हुन्छ । नेपालको अधिकांस भूभाग मकै-कोदो लगाउने पाखो जमिनको डिलमा एक हात छोडी रूख आकारमा किम्बु बिरूवा हुर्काउँदा हुने, भूक्षय रोकथामले जमिनको उर्वराशक्ति संचित गर्नुका साथै किम्बु वनस्पतिले कार्बन उत्सर्जन कम गर्ने र वातावरण स्वच्छ राख्न मद्दत पुऱ्याउँछ । उत्पादित रेशम कोया प्रशोधनबाट घरेलु तथा हस्तकलामा आधारित रेशमजन्य उद्योग प्रबर्द्धन गर्न सकिन्छ । यिनै औचित्य र विशेषताहरूको कारणले नेपालमा रेशमखेतीको क्षेत्र राम्रो रहेको छ ।

आ.व. २०३२/०३३ मा रेशमखेतीको विकास गर्ने उद्देश्यले खोपासीमा व्यावसायिक कीट विज्ञान आयोजनाको नामले कार्यालय स्थापना भई हाल कार्यालयको नाम रेशम विकास केन्द्र रहेको छ । यस कार्यालयको मुख्य मुख्य कार्यक्रममा रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षण, व्यावसायिक रेशम फुल उत्पादन, शित भण्डारण तथा वितरण व्यवस्थापन रहेको छ । आ.व. २०४१/०४२ मा स्याङ्जा, २०४९/०५० मा भण्डारा, २०५०/०५१ मा धनकुटा, २०५२/०५३ मा धुनिबेशी, बन्दिपुर र ईटहरी तथा २०६१/०६२ मा चितापोलमा गरी नेपालको रेशमखेती हुनसक्ने तराई देखि पहाडसम्म प्रतिनिधित्व हुने गरी रेशमखेती फार्म/कार्यालयहरू स्थापना भै कार्यरत छन् ।

रेशम परम्परागत खेती नभएकोले प्राविधिक सेवा सुविधा र सुहलियत (अनुदान) पुऱ्याउन सकेको पकेट क्षेत्रमा मात्र अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सकिएको छ । अत्यन्त छोटो ईतिहासका बाबजुद रेशम कीराको जर्मप्लाज्म बैंकको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवं विकास र अन्तर्राष्ट्रियस्तको बर्णशंकर रेशम फुल (बीज) उत्पादन गर्न शुरू गरी स्वदेश मै उत्पादित रेशम कीराको फुलबाट नेपाली कृषकहरूको माग पुरा गर्न सक्षम भएको छ । रेशमखेतीको क्षेत्र विस्तार, उत्पादनमा बृद्धि, बजार व्यवस्थापन, रेशम बीज आपुर्ति, कोयोत्तर कार्यहरू, तालिम र प्राविधिक सहयोग जस्ता कार्यहरूमा नेपाल सरकारको साझेदारीका रूपमा निजी क्षेत्र, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्र समेतको सहभागिता हुन सकेमा रेशमखेती कार्यक्रममा व्यापकता आउन सक्ने देखिन्छ ।

यस पुस्तिकामा रेशमखेती विकास कार्यक्रमको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, कार्यालयको उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति, रेशमखेतीका मुख्य मुख्य समस्या, सञ्चालित कार्यक्रमहरू र उपलब्धि, परम्परागत मकै-कोदो बालीको तुलनामा रेशमखेती कार्यक्रमहरूको वस्तुस्थिति एवं तथ्यांक सम्बन्धमा जानकारी दिने उद्देश्यले यस पुस्तिका तयार पारिएको छ । यस विधामा संलग्न सबैका लागि रेशमखेती क्रियाकलापका बारेमा जानाकारी गराउन केही हदसम्म यस प्रकाशन फलदायी एवं सफल हुनेछ भन्ने आशा एवं विश्वास लिईएको छ । यस क्षेत्रमा प्रत्यक्ष एवं परोक्ष रूपमा संलग्न रहनु भएका विभिन्न क्षेत्रका महानुभावहरूलाई रेशमखेतीको विकास सम्बन्धमा आफुलाई लागेको र अनुभवका आधारमा हासिल भएको ज्ञान, सिप र जानकारी एवं सुझाव लिखित वा मौखिक रूपमा यस शाखामा पठाउनु भएमा हामी अत्यन्त अनुग्रहित हुने थियौं । यस सिलसिलामा उक्त सुझाव र सल्लाहलाई आगामी अंकमा समाबेश गरी अझ परिष्कृत रूपमा प्रकाशन गर्न कृत संकल्पित छौं । प्रकाशनार्थ पुस्तिकालाई कार्यालयका सम्बन्धित ईकाइका प्रमुख एवं सहयोगी सबै कर्मचारीहरू समेतलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

- कृष्ण घिताल
बरिष्ठ बाली संरक्षण अधिकृत

विषय सूची

खण्ड १. परिचयात्मक विवरण

१. नेपालमा रेशमखेतीको ऐतिहासिक स्थिति १
२. केन्द्रको मुख्य उद्देश्य २
३. कार्य विवरण २
४. केन्द्रको भौतिक सम्पत्ति विवरण ३
५. सांगठनिक संरचना ४
६. केन्द्रका मुख्य मुख्य एकाईहरु ४
७. केन्द्रको दरबन्दी तथा जनशक्ति विवरण ११

खण्ड २. कार्यक्रम तथा प्रगति विवरण

१. रेशम विकास केन्द्रको बार्षिक प्रगति प्रतिबेदन १२
२. वार्षिक कार्यक्रम कार्ययोजना (आ.व. २०७९/८०) १५
३. खर्चको फाँटवारी २१
४. सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यको प्रगति बिबरण २५
५. बजेट विनियोजन तथा खर्च (पछिल्लो ३ आ.व.) २५
६. भारित प्रगति स्थिति २६
७. पूँजीगत कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन २६
८. चालु कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन २७
९. सम्पन्न मुख्य मुख्य गतिविधिहरु २८
१०. प्रगति नपुग क्रियाकलापहरुको विवरण २९
११. बेरुजु फछ्र्यौट स्थिति २९
१२. राजस्व प्राप्तिको विवरण २९
१३. फार्म केन्द्रमा उत्पादिन बीउ बेर्नाको उत्पादन स्थिति ३०
१४. कार्यक्रम सञ्चालनमा देखिएका समस्याहरु ३०
१५. केन्द्रमा माग भए अनुसारको रेशम फुल वितरण स्थिति ३१
१६. मुख्य उपलब्धी भएका कार्यक्रमहरुको विवरण ३२
१७. उल्लेखनीय कार्यहरु (लक्ष्य नतोकिएका) ३२

कार्यक्रमको झलकहरु ६१

परिशिष्टहरु

परिशिष्ट १ : रेशमखेती खोपासीमा रहेका भवनको विवरण र प्रयोजन ३४

परिशिष्ट २ : रेशमखेती विकास शाखामा रहेका ३५ जात मातृश्रोत रेशम कीराको जातीय विशेषता ३६

परिशिष्ट ३ : मातृश्रोत संरक्षण एकाई ३९

परिशिष्ट ४ : फार्म केन्द्रस्तरमा शरदकालिन र वसन्तकालिन मौसममा गरिने रेशम फुल उत्पादन, प्रशोधन तथा भण्डारण र कृषकस्तरमा कोया उत्पादन फोलो चार्ट ४०

परिशिष्ट ५ : रेशमजन्य उत्पादनको मुल्य निर्धारण तथा सूची ४२

परिशिष्ट ६ : रेशम विकास केन्द्र, खोपासीमा उत्पादन हुने रेशमजन्य उत्पादनको प्रस्तावित मूल्य (आ.व. २०८०/८१) ४३

परिशिष्ट ७ : रेशम विकास केन्द्र, खोपासीमा संरक्षित रहेका किम्बुका जातहरुको विशेषता ४५

परिशिष्ट ८ : केन्द्रबाट सञ्चालित तालिमहरुको विवरण ४७

परिशिष्ट ९ : विगतमा रेशम खेती पकेट क्षेत्र र कृषक समूहरुको विवरण ५१

परिशिष्ट १० : आ.व. २०७७/०७८ मा वसन्तकालिन रेशमकीरा पालन गरेका कृषकहरुको उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या र कीरापालन क्षमता विवरण ५३

परिशिष्ट ११ : केन्द्रको दरबन्दी विवरण ५७

परिशिष्ट १२ : केन्द्रको जनशक्ति विवरण ५८

परिशिष्ट १३ : केन्द्रमा करार/दैनिक डोर हाजिरीमा काम गर्ने श्रमिकहरुको नामावली ५९

खण्ड १. परिचयात्मक विवरण

१. नेपालमा रेशमखेतीको ऐतिहासिक स्थिति

रेशमखेतीको ईतिहास जापान, चिन र कोरियामा ५००० वर्ष पुरानो भएता पनि नेपालमा तीन दशक मात्रै भएको छ । राणाहरु विदेश भ्रमणको क्रममा रेशमी धागोको कपडाबाट आकर्षित भएर रेशमखेती नेपाल भित्राउन सन् १९११ तिर राणा प्रधानमन्त्री चन्द्रशमशेरले भारतबाट रेशम फुल र प्राविधिक भिकाएर विभिन्न समयमा विरगज, काठमाण्डौमा रेशम कीरापालन तथा धागो कात्ने प्रर्दशनीहरु गराए । रेशमखेतीकोसन् १९५० मा गोदावरी क्षेत्रमा किम्वु विरुवा रोप्ने कार्य गरी थालनी गरिएको हो । नेपालमा रेशमखेती सम्भाव्यता अध्ययनका लागि तत्कालिन कृषि शिक्षा तथा अनुसन्धान विभागले सन् १९६७ (आ.व. २०२४/२५) मा दुई पुस्ते रेशम कीराको फुल भारतबाट भिकाई राणाहरुको दरवारमा रहेको किम्वु विरुवा प्रयोग गरी रेशम कोया उत्पादन नतिजा राम्रो भए पश्चात: व्यावसायिक महत्वका कीराहरुको विकास गर्ने उद्देश्यले सन् १९७५/७६ मा खोपासीमा व्यावसायिक कीट विज्ञान आयोजनाको नामले मौरी सहित रेशमखेती केन्द्रको स्थापना गरी सस्थागत विकास भएको हो । वि.सं. २०४२ मा स्वर्गिय राजा विरेन्द्रबाट खोपासी केन्द्र निरीक्षणको क्रममा मौरी पालन कार्यलाई गोदावरीमा स्थानान्तरण गरी रेशमखेतीलाई खोपासीमा यथावत् राखी कृषकस्तरमा रेशमखेती प्रारभ्म हुन थाल्यो ।

२०४२ देखि प्रारम्भ भएदेखि रेशम कीरा पालनका लागि आवश्यक रेशम बीज अर्थात रेशम फुल विदेशि मुद्रा लगानी गरी कोरीया जापानबाट ल्याएर कृषक स्तरमा वितरण गरिन्थ्यो । जापान कोरीयाबाट रेशमको फुल आयात गर्दा कतिपय चिल्सा निस्कने अवस्थामा प्राप्त हुने र कृषक कहाँ सम्म पुऱ्याउदा बाटैमा चिल्सा निस्की सक्ने भएकोले कीरा पालनमा पुर्ण सफलता हासिल गर्न सकिएको अवस्था रहेन । आ.ब ०५४/५५ मा जाईका तथा यु.एन डि.पी.को सहयोगस्वरुप प्राप्त रेशम कीराका विभिन्न शुद्ध जातको उपलब्धता, गुणस्तर कोया छनोट प्रणाली, रेशम फुल उत्पादन प्रविधि र आवश्यक भौतिक संरचनाको स्थापनाले रेशम बिज उत्पादनमा आत्मानिर्भर अवस्थामा पुऱ्याई रेशमखेती व्यावसायिक रुपमा अघि बढेको हो ।

रेशमखेती कार्यक्रम हाल २२ जिल्लामा चालु रहेका छन्, जस्को प्राबिधिक सेवा टेवा बिभिन्न क्षेत्रमा स्थापना गरिएका नौ बटा रेशमखेती फार्मकेन्द्रहरुबाट नै पुऱ्याइएको छ । रेशमखेती संचालन गरिएका पन्ध्र जिल्लाहरुमा सयौका संख्यामा कृषकहरु रेशमखेती समूहमा आबद्द रहेका, हजारौ निम्न मध्यम तथा गरिब बर्ग र महिला आबद्ध भई रेशम कीरा पालन गरि कोया उत्पादन विक्रीबाट अतिरिक्त आय आर्जन गरेका छन् ।

रेशम कीरा पालनका लागी हजारौ हेक्टरमा लगाईएको किम्बु खेतीबाट पचास प्रतिशत भन्दा बढी किसान रेशम कीरा पालनलाई निरन्तरता दिई कोया उत्पादनबाट आम्दानी लिएका छन् भने कीरा नपालेका कृषकहरुले किम्बुको घांस पशुपालनका लागी उपयोग गरि मासु दथा दुग्ध

उत्पादन गरि आम्दानी बढाएका छन् । किम्बु बगैचा व्यबस्थापनको क्रममा हिउंदमा बगैचा कांटछांटबाट प्राप्त हांगाले आवास्यक ईन्धनको २५ प्रतिशत सम्म भरथेग गर्ने कृषकहरुको अनुभवले रेशमखेती नेपालको बर्तमान कृषि प्रणालीसंग अनुकुल छ भन्ने सिद्द गर्छ ।

नेपालमा दशकौको संख्यामा रेशम धागोमा आधारित कपडा कारखाना एवं उद्योग स्थापना भै संचालनमा रहेका छन् र ति कारखानहरुको रेशम धागो खपत बार्षिक ३०० मे.ट रहंदै आएको छ । नेपालमा रेशमखेती औद्योगिक ब्याबसायको रुपमा समेत फस्टाउन सकिने गतिलो संभावना रहेको कुरा भृकुटि मण्डपको अन्तराष्ट्रियस्तरको मेलामा रेशम सम्बन्धि स्टलमा रेशम कपडाको सबै किसिमका आईटम र रेशमका बिभिन्न उप-उत्पादनबाट निर्मित सौन्दर्य प्रशाधनका सामागी साबुन, स्याम्पो लगायत किम्बुको पातको कच्चा पदार्थ प्रयोग गरी उत्पादित हर्बल चिया समेतको प्रदर्शनीबाट ज्वलन्त प्रमाण हाम्रा सामु रहेको छ । रेशमखेती विकासमा गति प्रदान गर्न रेशम नीति पारित हुनु पर्ने र रेशमखेती विकासका लागि अनुसन्धान जस्ता महत्वपूर्ण बिषयमा प्राथमिकता दिईनु पर्छ ।

२. **केन्द्रको मुख्य उद्देश्य**

- कृषकहरुलाई रेशमखेतीमा आवद्ध गरि व्यावसायिकरण गर्ने ।
- रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षण सम्वर्द्धन एवम् विकास गर्ने ।
- सिफारिस रेशम कीराको जातको अण्डा उत्पादन गरी विभिन्न सरकारी फार्म केन्द्र, कृषक समूह तथा सहकारीहरुलाई आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।
- रेशम कीरापालन विकास र विस्तारको लागि नीति तथा योजना तर्जुमामा व्यावसायिक कीट विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।
- रेशम सम्वन्धी विषयमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने ।
- संघ प्रदेश र स्थानीय तहमा रही रेशम सम्वन्धी काममा संलग्न प्राविधिक जनशक्ती विकास गर्ने ।
- रेशम प्रशोधन गरी धागो कपडा तथा रेशमजन्य उधोग प्रवर्द्वन निजी क्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने ।
- रेशम कीरापालन, विकास र विस्तारका लागि राष्ट्रिय स्रोतकेन्द्रको रुपमा कार्य गर्ने ।

३. **कार्य विवरण**

- विभिन्न रेशम कीरा प्रजातिहरूको मात्र स्रोतको संरक्षण सम्बर्धन एवं विकास गर्ने,
- रेशम कीराको जातको अण्डा उत्पादन गरी विभिन्न फार्म केन्द्र कृषक समूह तथा सहकारीलाई आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने,

- विकास र विस्तारका लागि राष्ट्रिय व्यावसायिक नीति तथा योजना तर्जुमा गर्नको लागि व्यवसायिक किट विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण गर्ने,
- नविनतम प्रविधिको उपयोग गरी रेशम कीरापालन विकास र विस्तारको लागि उत्पादक कृषक एवं उद्यमीलाई तालिम प्रदान गर्ने,
- रेशम सम्बन्धी विषयमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने,
- रेशम कीरापालन प्रविधिको विकास र विस्तारका सम्बन्धमा नजिकको कृषि अनुसन्धान केन्द्र तथा ज्ञान केन्द्रसँग समन्वय एवं सहकार्य गर्ने,
- फार्मको उत्पादकत्व एवम् आम्दानी वृद्धि गर्न जमिन तथा अन्य पूर्वाधार र सुविधाको उपयोग गर्ने,
- सम्बन्धित विषयको समस्या समाधानका लागि ससाना कार्यमुखी एक्सन ओरिन्टेड अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने,
- रेशम प्रशोधन गरी धागो कपडा तथा रेशमजन्य उद्योग प्रवर्धन निजी क्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने,
- रेशम कीरापालनसँग सम्बन्धित उन्नत प्रविधिको प्रदर्शन सञ्चालन गर्ने,
- रेशम कीरापालन विकास र विस्तारका लागि स्रोत केन्द्रको रूपमा कार्य गर्ने रेशम सम्बन्धी विभिन्न नविनतम प्रविधिहरूको तयारी गरी आइसिटी मार्फत प्रचारप्रसार तथा वितरण गर्ने,
- किम्वु तथा रेशमको स्रोत केन्द्र पहिचान तथ्याङ्क संकलन र अध्यावधिक कार्यमा सहजिकरण गर्ने,
- संघ प्रदेश र स्थानीय तहमा रही रेशम सम्वन्धी काममा संलग्न प्राविधिक जनशक्ती विकास गर्ने,
- किम्वु तथा रेशम कीराका जातहरुको बिरुवा तथा अण्डाका माग तथा आपुर्ति सम्वन्धित वार्षिक वासलत तथा माग आपुर्तिको प्रक्षेपण गर्ने,
- रेशम कीरापालनमा संलग्न व्यावसायी समूह तथा सहकारीहरुलाई लक्षित गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहजीकरण गर्ने ।

४. केन्द्रको भौतिक सम्पत्ति विवरण

रेशम विकास केन्द, खोपासीको नाममा १२६ रोपनी जग्गा रहेको छ । यस मध्ये ८० रोपनी क्षेत्रफलमा किम्बु बगैचा स्थापना भएको, २० रोपनी क्षेत्रफल भित्र ठूला साना गरी २७ वटा भवन बाटोघाटो रहेको र करीब ६ रोपनी सिमान्त जमिनमा भूसंरक्षण उपयोगी स्थानीय वनस्पतीले ढाकेको छ । रेशम विकास केन्द्र खोपासीमा रहेको भवनको विवरण र प्रयोजन परिशिष्ट १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

५. सांगठनिक संरचना

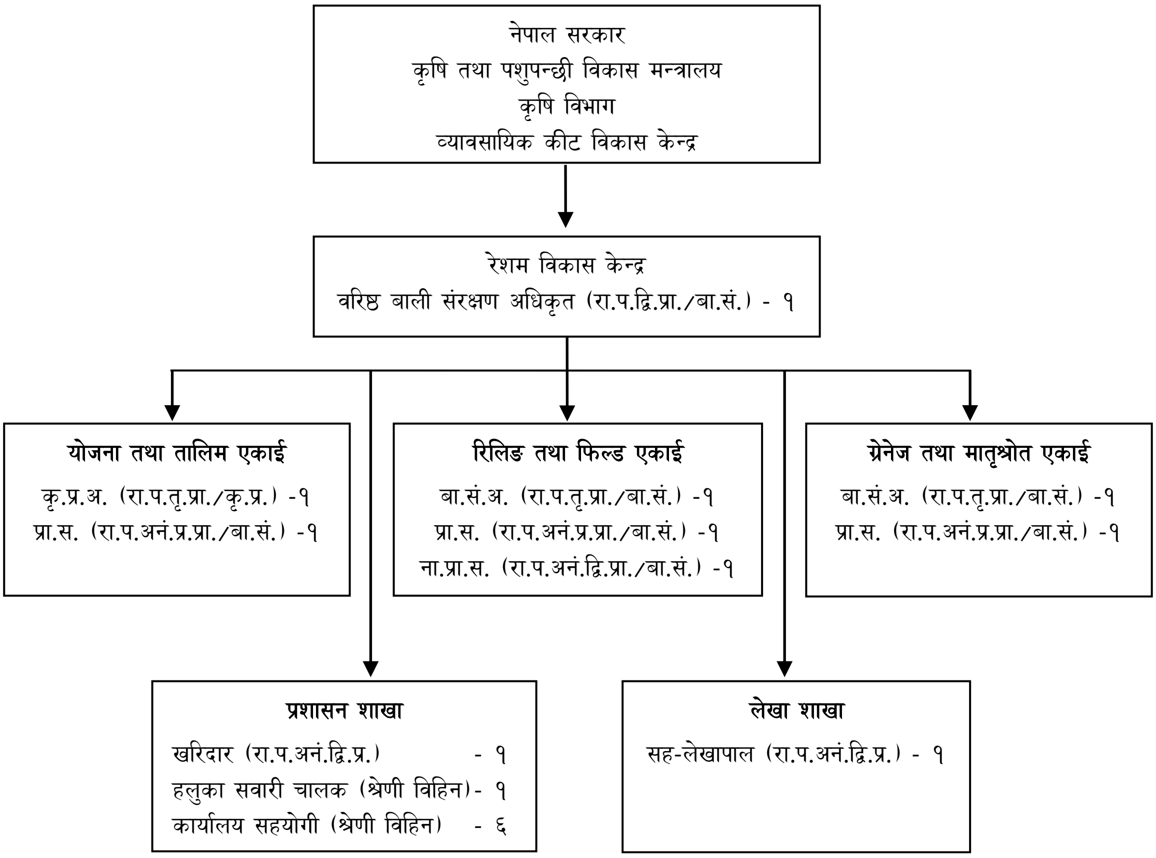

६. केन्द्रका मुख्य मुख्य एकाईहरु

६.१ मातृश्रोत तथा ग्रनेज एकाई

क) मातृश्रोत एकाई

रेशम कीरको मातृश्रोत एकाईको मुख्य कामको जिम्मेबारी उपलब्ध जर्मप्लाज्म रेशम कीराको पालन, प्रजजन तथा बर्षै भरी गरिने देहायका संरक्षण तथा ब्यस्थापनका कार्य रहेका छन । खोपासीमा कोरीया, जापान, बंगलादेश, पाकिस्तान तथा लाओस देशहरुबाट सहयोग स्वरुप प्राप्त ३५ जातका रेशम कीराको प्यारन्टल (मातृश्रोत) लाईन रहेका छन् । यी प्यारेण्टल जातहरु मध्ये बहुपुस्ते तीन जातका रेशम कीरा बर्षैभरी पालेर संरक्षण गरिन्छ भने दुईपुस्ते ३२ जातका रेशम कीरा बर्षको दुई पटक पालेर कोल्डरुममा संरक्षण गरि राखिन्छ। उपलब्ध रेशम कीराका जातहरुको मुलपिंढी संरक्षणका लागि प्रजनन कार्य गरिनुको साथै उत्कृष्ट मुल पिंढीहरुबाट मुल बिउ उत्पादन गरि बिभिन्न फार्महरुमा बिजकोया उत्पादनका लागि उपयोगमा ल्याईएको छ । प्यारेन्टल जातका कीरा पालन तथा रेशम फुल उत्पादनमा उपयुक्त तापक्रम र आद्रता ब्यबस्थापनका लागि एसि

लगायत ह्युमिडिफायर जस्ता आधुनिक भौतिक सुबिधा जडान भएको कारण बर्षौ सम्म जैबिक बिबिधता संरक्षण गर्न संभव भएको छ । रेशम विकास केन्द्र खोपासीका रहेको प्यारन्टल (मातृश्रोत) लाईनको ब्याक अप सुबिधा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले स्थापित व्यावसायिक ग्रेनेज केन्द्र चितापोल हाल वागमती प्रदेश सरकार अन्तर्गत रहेको र तथा रेशम खेतीको मातृश्रोत सम्रक्षण र विज कोया उत्पादनमा आसातित उपलब्धी हासिल गर्न सकिएको छैन । उपलब्ध मातृश्रोत रेशम कीराको जातिय बिशेषता परिशिष्ट २ मा उल्लेख गरिएको छ । साथै मातृश्रोत संरक्षण एकाईको वातानुकूलित कोठाको विवरण परिशिष्ट ३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

ख) ग्रेनेज इकाई

नेपालमा रेशमखेतीको गर्व गर्न लायक बिषय रेशम बिज उत्पादनमा आत्मनिर्भर अवस्था हो । रेशमखेतीका लागि रेशम बिज अर्थात रेशम फुलको उपलब्धता सन्दर्भमा वि.सं. २०५४ भन्दा पहिले कृषकस्तरमा रेशम कीरा पालनका लागी कोरीया जापान एवं थाईल्याण्डबाट आयातित रेशम कीराको अण्डामा निर्भर रहनु परेको थियो । बाह्य मुलुकबाट रेशम कीराको अण्डा आयात गर्दा सरकारले एकातिर करोडौंको धनरासी खर्च गर्नु परेको थियो भने अर्कातिर कीरापालन गर्ने किसानहरुको घरसम्म पुऱ्याउनु अघि नै चिल्सा निस्कने र उपयुक्त बाताबरणका अभावले कीरा पालन गर्नु अगावै मर्ने र कीरापालन अवधिमा पनि रोगको बढी समस्या देखिन्थ्यो ।

बि.सं. २०५४ मा जाईकाको आर्थिक तथा प्राबिधिक सहयोगमा रेशम फुल उत्पादन बृहत्तर प्रविधि (मास एग प्रडक्सन) बाट व्यावसायिक रेशम कीराको बिज उत्पादन तथा शित भण्डारण ब्यबस्था हुन थालेपछि कृषकस्तरमा कोया उत्पादन बिस्तार हुन थालेको हो । नेपालमा नै रेशम फुल उत्पादन हुन थालेको आधार बर्ष २०५४ मा ५ मे.ट कोया उत्पादन रहेकोमा चार बर्ष अवधिमा आ ब.२०५८/५९ मा रेशम कोयाको कुल उत्पादन ४५ मे.ट. सम्म रही व्यावसायिक फड्को मार्ने अवस्थमा पुगेको थियो । रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी मात्र रेशम फुल उत्पादन तथा शित भण्डारण गरि कृषकहरुको माग अनुसार बिभिन्न जिल्लामा बितरण गर्ने एक मात्र श्रोत केन्द्र हो । हाल नेपालमा २२ जिल्लामा रेशमखेती बिस्तार भएको र यी जिल्लाहरुमा कृषकहरुको माग अनुसार रेशम कीराको फुलको माग आपुर्ति यसै केन्दबाट व्यबस्थापन गरिएको छ । व्यवस्थापनका लागि रेशम फुलबाट चिल्सा कोरल्नका लागी ९-१० दिन ओथारो राख्नु पर्छ । रेशमखेतीका अन्य फार्म केन्द्रमा ओथारो राख्ने सुबिधा नभएको हुनाले रेशम विकास केन्द्र खोपासीमा नै ओथारो राखी ओथारो राखेको ५/७ दिन पछि संम्बन्धित फार्मकेन्द्रका लागि पायक पर्ने हवाईस्थल सम्म एयर कार्गो गरि फुल ढुवानी कार्य हुदै आएको छ । जबकी बिगतमा बिजकोया र रेशम फुल ढुवानीका लागी चिलिंग भ्यान प्रयोग हुदै आईरहेको थियो । द्वन्दकालिन अवधिमा चिलिंग भ्यान ध्वस्त भएकोमा अहिलेसम्म ब्यबस्था नभएकोले सार्बजनिक यातायातको साधनद्धारा बिजकोया र फुल ढुवानी गर्नु पर्दा बिजकोया र रेशम फुलको गुणस्तरमा सुनिश्चितता कायम गर्न सकिएको छैन । फार्मकेन्द्रस्तरमा शरदकालिन र वसन्तकालिन मौसममा गरिने रेशम फुल उत्पादन,

प्रशोधन तथा भण्डारण र कृषकस्तरमा कोया उत्पादन फोलो चार्ट परिशिष्ट ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

व्यावसायिक ग्रेनेजको मुख्य भूमिका फार्मस्तरमा बिजकोया उत्पादनको माग र कृषकस्तरमा व्यावसायिक रेशमफुलको माग अनुसार रेशम बिज उत्पादन गर्ने र बर्ष भरी भण्डारण ब्यबस्थापन गरी माग अनुसार ओथारो ब्यस्थापन मिलाई देशभर बितरण ब्यस्थापन मिलाउने रहेको छ । रेशमखेती विकास फार्मकेन्द्रहरुमा उत्पादित बिज कोयाबाट व्यावसायिक रेशम फुल उत्पादन गरी बर्षे भरी बिभिन्न तापक्रम २५ देखि २.५ डिग्री से.मा ब्यवस्थापन गरी जिल्लाको माग अनुसार आपूर्ति ब्यबस्थापन मिलाइएको छ । फलस्वरुप वाहिरी मुलुकहरुबाट रेशमफुल आयात गर्नुपर्ने अवस्थाको अन्त भै वार्षिक करिब रु.एक करोड स्वदेशी मुद्रा बाहिरिनबाट बचत भएको छ ।

कृषकस्तरमा रेशम फुल ह्याचिंगको समस्या ब्यहोर्न नपरोस भनी बिभिन्न ब्याचका व्यावसायिक रेशम फुलको चिल्सा निस्कने क्षमता कार्य जारी राखि ९० प्रतिशत भन्दा बढी ह्याचिंग क्षमता भएका फुल मात्र पठाउने गरिएको छ ।

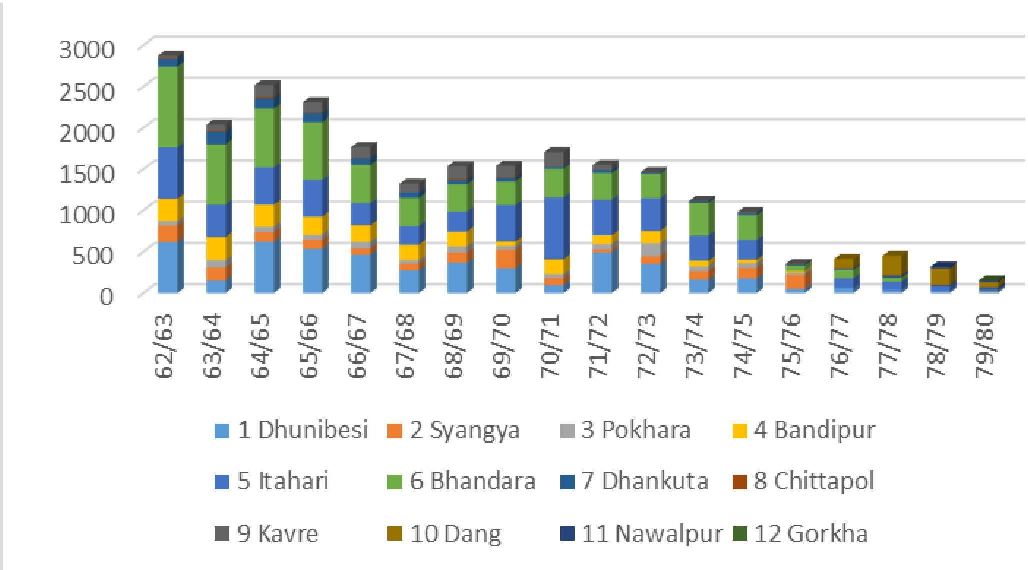

रेशम विकास केन्द्र खोपासीमा आ.व. २०७९/८० मा जम्मा २६३६ वाकस (एक वाकसमा जम्मा १२ ग्राम रेशम कीराको फुल हुन्छ त्यसैले जम्मा फुल उत्पादन ३१.६ केजी) उत्पादन भएको छ । रेशम कीरा पालन गर्ने कृषक संख्या तथा रेशम कीराको फुलको माग बर्षेनी घट्दै गएको छ । देश भरवाट रेशम कीराको फुल माग जम्मा ९ वट कृषक समूह/कृषकबाट भएको र माग बमोजिमको रेशम कीराको फुलको राजश्व रकम रेशम विकास केन्द्र खोपासीको राष्ट्रिय बाणिज्य बैकको खातमा पठाईदिनुहुन भनि पत्राचार गरिएको थियो। केही फर्मले राजश्व

रकम कार्यालयको खातामा जम्मा गरिदिएको तथा केही कृषक तथा फर्महरुले बैकिङ प्रकृयावाट राजश्व दाखिला गर्न नसकेकोले कार्यालयको Portal बाट सहजिकरण गरिएको थियो । यस आवमा रेशम कीराको फुल माग जम्मा १५३ वाकस रहेकोमा सोही अनुसार वितरण भएको छ भने वाकी रेशम कीराको अण्डा भण्डारण गरी राखिएको छ । रेशम कीराको फुल प्रती बाकस रु ५०(रेशम जन्य मूल्य निर्धारण समितिको मिति २०६८/९/२८ को निर्णय अनुसार) मा वितरण गरिएकोले १५३ बाकसको जम्मा रकम रु ७६५० राजश्व रकम संकलन भएकोछ । साथै, यस आ.व २०७९/८० मा यस कार्यालयवाट तपसिल वमोजिम रेशम विजको खरिद विक्री नभएको छ।

रेशमकीराको फुल/ अण्डा उत्पादन तथा वितरणको विवरण (२०७९/८०)

रेशम कीराको फुल उत्पादन परिमाण (बाकस)	कृषकलाई वितरण परिमाण	प्रति बाकस दर	जम्मा रकम प्राप्त रु
२६३६	१५३	५०	७६५०

रेशम कीराको फुलको माग तथा आपूर्ति विवरण

S.N	Farm/Farmers	62/63	63/64	64/65	65/66	66/67	67/68	68/69	69/70	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
1	Dhunibesi	617	150	619	535	463	275	365	297	95	490	350	160	175	50	59	35	18	10
2	Syangya	199	159	120	113	76	78	125	225	85	35	95	105	128	171				
3	Pokhara	52	85	61	57	80	41	71	45	50	65	155	55	55	25				
4	Bandipur	273	284	268	219	200	190	180	55	177	110	150	70	44	20				5
5	Itahari	621	390	450	447	267	225	243	440	752	430	398	305	240		120	100	65	24
6	Bhandara	981	731	714	696	465	342	333	290	345	322	293	395	300	65	100	50		
7	Dhankuta	95	156	128	112	80	66	53	45	19	33	16	21	20	15	15	25	10	26
8	Chittapol	12	12	16	6	6	2	16	8						5	5	5	5	4
9	Kavre	21	71	140.5	125	131	106	150	134	180	63	5	5.5	17	2		5		
10	Dang															113	230	200	60
11	Nawalpur																	20	20
12	Gorkha																		3
13	Palpa																		1
	Total	2871	2038	2517	2310	1768	1325	1536	1539	1703	1548	1462	1117	979	353	412	450	318	153

६.२ रिलिङ तथा फिल्ड एकाई

यस एकाईले कृषकस्तरमा उत्पादित कोया ग्रेडिंग गरी मूल्य निर्धारण (परिशिष्ट ५) गरेको छ भने प्रस्तावित नयाँ मूल्य (परिशिष्ट ६) मा उल्लेख गरिएको छ ।

दुईपुस्ते ३२ जातका रेशम कीराका प्यारन्टल लाईन एकै पटक पालन गर्नका लागि पाल्ने स्थानको अभाव र प्रजनन् ब्यबस्थापन मिलाउन कठिन पर्ने हुनाले वसन्तकालिन सिजनमा दुई पटक र शरदकालिन सिजनमा दुई पटक गरी बर्षमा चार पटक पालन गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसका लागि प्रयाप्त क्षेत्रफलमा किम्बु लगाई क्रमश: मध्य कद र होचो कदको कांटछांट ब्यबबस्थापन एवं मलखादको प्रयोग गरी बर्षैभरी रसिलो र पोषिलो पातको ब्यवस्थापन मिलाउनु पर्छ । रेशम विकास केन्द्र खोपासीमा बिभिन्न मुलुकबाट भित्रयाइएका किम्बुको बिभिन्न बिषेशता भएका जातहरु (परिशिष्ट ७) संरक्षण गरी प्रसार गरिएको छ ।

किसानबाट उत्पादित कोया समयमा बिक्री गराउन र सुनिश्चत गर्न नीजि क्षेत्रलाई कोया खरिद गर्न केही कोया ढुवानी तथा सुकाउन र धागो कात्नमा केही प्रबर्धनात्मक कार्य राखिएतापनि सोचे अनुसार हुन सकेको छैन । नीजिक्षेत्रले किसानबाट उत्पादित कोयो खरिद नगरेकोले किसानबाट उत्पादित कोयो बिक्रीमा समस्या रहेको । वि स २०६८ सालवाट नेपाल सरकारले रेशम जन्य उत्पादनको मूल्य नतोकिएकोले किसानहरुले कोकुनको उचित मूल्य प्राप्त गर्न सकेका छैनन ।

उत्पादित रेशमजन्य उद्योग तथा कारोबारमा संलग्न नीजि व्यबसायीहरुको माग टुईस्टिङ गरेको रेशम धागोको तथा चर्खाबाट उत्पादित धागो छ । नीजि व्यबसायीहरुले सो टुईस्टिङ गरेको रेशम धागो उत्पादनमा सरकारको सहुलियत बिनो खर्चिलो पर्ने बताउँछन् साथै जागुरी चर्खावाट उत्पादित धागोको माग राम्रो भएतापनि किसानहरुले कोकुन उत्पादन गरी धागो निकाल्न छाडेका छन् ।

रेशम कोया उत्पादन पछिका सबै कार्य जस्तै रेशम कोया खरिद, ढुवानी, सुकाई, धागो उत्पादन, तथा बजार व्यबस्थापनमा नीजि क्षेत्रलाई सहभागीता वा संलग्नता गराउनु पर्ने । विगतमा नीजि क्षेत्रलाई रेशम कोया खरिद गर्दा ढुवानी तथा सुकाउनका लागि प्रति के.जी. रु २० र प्रति के.जी. धागो उत्पादन गरे बापत दिइने प्राबधान रहेको रकम रु १५० थियो र हाल यो कार्यमा नेपाल सरकारले अनुदान दिन छोडेको छ । रेशम खेतीको प्रवर्धनका लागि मूल्य शृङ्खलामा आधारित नमून रेशम विकास कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक छ । नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन स्वरुप रेशम धागो उत्पादन र प्रशोधनमा अनुदान दिनुपर्ने छ । यसका लागि नीजि क्षेत्रको प्रतिबद्धता आवस्यक पर्दछ । कोयोत्तर प्रविधि उद्योग स्थापना तथा संचालन तर्फ नीजि क्षेत्रलाई शुरुका केहि वर्ष सहयोग र अनुदान दिनु पर्ने हुन्छ । इच्छुक कृषक/ समूहहरु स्थानीयस्तरमा रेशम धागो कताई कार्यमा लाग्न चाहेमा आवश्यक प्राविधिक र सामाग्रीहरुमा सहयोग र अनुदानको व्यवस्थामा निरन्तरता दिनु पर्ने । नीजि क्षेत्र प्रतिबद्धता सहित कोया खरिद तथा धागो प्रशोधन कार्यमा पूर्ण जिम्मेबारी नलिंदा सम्म कृषकले उत्पादन गरेको कोया खरिद गर्न फार्म केन्द्रस्तरमा बाट आवश्यक सहयोग गर्न व्यबस्था हुनु अति जरुरी छ ।

त्यस्तै बहुपुस्ते रेशमकीराका तीन प्रजाती सुषुप्त अवस्थामा नजाने स्वभावको हुने हुनाले कीम्बुको पात झर्ने पौषमाघ महिनामा पनि निरन्तर पालन गर्नु पर्ने हुन्छ । खोपासी जस्तो चिसो स्थानमा पौष माघमा पात उत्पादन गर्न पात झर्नु दुई महिना अगाडि देखि नै किम्बु बगैचामा कृत्रिम तापक्रम ब्यबस्थापन मिलाउन प्लास्टिक टनेल बनाई तुषारो पर्नबाट जोगाउनु पर्छ । बिकल्पमा तराईमा अशोज कार्तिक महिनामा कांटछांट तथा मलखाद ब्यबस्थापन मिलाउंदा पौष माघमा किम्बुको पात ब्यबस्थापन गर्न सकिन्छ ।

६.३ योजना तथा तालिम इकाई

यस **रेशम विकास केन्द्र खोपासीले** स्थापना कालदेखि नै देशभरमा रेशमखेतीमा आबद्ध हुन चाहने कृषक तथा प्राबिधिक जनशक्तिहरुलाई रेशमखेतीको बिभिन्न पक्ष किम्बुखेती बिस्तार, साना तथा ठूला रेशम कीरा पालन, रेशम धागो प्रशोधन जस्ता आधारभुत र रीफ्रेसर ब्यबहारिक तालिम उपल्ब्ध गराई दक्षजनशक्ति उत्पादन गरि गाउं गाउंमा रेशमखेती बिस्तार गरी कृषकहरुको आय आर्जन र रोजगारीमा टेवा पुऱ्याएको छ । यस केन्द्रले रेशम फुल उत्पादन, कीरा पालन, कीम्बुखेती सम्बन्धि सबै कृयाकलाप फार्म केन्द्रमा नै हुने हुनाले ब्यबहारिक ज्ञान र सिप आर्जन गर्न पाउंछन् ।

रेशम कृषकको क्षमता वृद्धि गरी रेशम खेतीको प्रवर्दन गर्न यस कार्यालयबाट तालिमको कर्यक्रमहरु संचालन गरिएको थियो। तालिम कार्यक्रमको प्रतिवेदनमा तालिमको उद्देश्य, विषयवस्तु, तालिम विधि, निषकर्श तथा तालिममा सहभागीको विवरण कार्यक्रम फाइलमा संलग्न गरी राखेएको थियो। यसको अलवा, यस कार्यालयबाट संचालन भएको तालिम कार्यक्रमको लाभग्राहीको विवरण तथा उपलव्धी विश्लेषण निम्न अनुसार पेश गरिएको अनुरोध छ। तालिमको सहभागीको विवरण परिशिस्टाङ्क ८ अनुसार रहेको छ ।

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>तालिमको नाम</th><th>तालिम स्थल</th><th>लाभग्राही संख्या</th><th>उपलव्धी विश्लेषण</th></tr>
<tr><td>क</td><td>रेशम कीरापालन ३५ दिने कृषक स्तर तालिम कार्यक्रम</td><td>रेशम विकास केन्द्र खोपासी काभ्रे</td><td>१७</td><td rowspan="5"><u>उपलब्धी</u> :रेशम कीरापलनको प्रयोगात्मक सिप वृद्धि भएको(कीराको जिवन चक्र, साना कीरा, ठुला कीरा पालन, संरचना निर्माण आदि वारे सिप हासिल) तथा पकेट क्षेत्रमा कीरापालन तथा कोकुन उत्पादनका लागि विशंक्रमण, वगैचा व्यवस्थापन तथा जागुरी चर्खाप्रयोग गर्ने सम्वन्धी क्षमता वृद्धि भएको।
<u>चुनौती</u> :रेशम कीरापलनको लागि किम्वु वगैचा स्थापनाको लागि कम्तीमा दुई वर्ष</td></tr>
<tr><td rowspan="4">ख</td><td rowspan="4">पकेट क्षेत्र स्तर कीरापलन तथा कोकुन उत्पादन तालिम कार्यक्रम</td><td>दाङ</td><td>१८</td></tr>
<tr><td>नवलपुर</td><td>१२</td></tr>
<tr><td>मोरङ</td><td>१४</td></tr>
<tr><td>गोरखा</td><td>३४</td></tr>
</table>

क्र. सं.	तालिमको नाम	तालिम स्थल	लाभग्राही संख्या	उपलव्धी विश्लेषण
				लाग्ने र सिचाइ, गोडमेल र मलखाद व्यवस्थापन Labor Intensive भएको / कोकुनको कम मुल्य र वजारीकरणमा समस्या देखिएकोले तालिम लिई रेशम कीरापालन गरेको पकेट क्षेत्रका केही किसानहरु रेशम कीरापलनलाई झन्झटीलो र कम नाफामुलक मान्दै गएको पाईयो।
		जम्मा	९५	

विगतका प्रयास

यस फार्मबाट कृषकस्तरमा किम्बुखेती बिस्तार तथा कोया उत्पादन समेत गराउने प्रसारमुलक कार्य पनि गर्दे आएको छ । विगतमा यसका लागि पकेट क्षेत्रमा एक अधिकृत सहित मध्यमस्तर र कार्यालय सहयोगी समेत आवश्यकता अनुसार तोकी कार्य सम्पादन तथा अनुगमन टोली गठन गरी रेशमखेती प्रचार प्रसार कार्य गरिएको छ । यस फार्मकेन्द्रको कमाण्ड क्षेत्रमा काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप र दोलखामा किम्बुक्षेत्र बिस्तार गरिनुको साथै माग अनुसार रेशम कीरापालन सेवा उपलब्ध गराईएको छ । खोपासी कमाण्ड क्षेत्र अन्तरगत काभ्रे जिल्लाको चोबास, पुरानागाउँ, श्यामपाटी, छत्रेबाँफ, डराउनेपोखरी, महादेबस्थान, शंखुपाटीचौर, बुढाखानी र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सांगा लगायतका रेशमखेतीका पकेट क्षेत्रहरु हुन् । बिभिन्न स्थानमा गरी ४० हेक्टर क्षेत्रफलमा किम्बुखेती गरिएको थियो, उत्पादनशिल १५ हेक्टर किम्बु क्षेत्रफलबाट किरापालन भएको थियो । विगतमा रेशम खेती गर्ने पकेट क्षेत्र र कृषक समूहरुको विवरण (परिशिष्ट ९) मा उल्लेख गरिएको छ । तर, हाल काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लमा रेशम खेती गर्ने कृषकको संख्या घट्दै छ । साथै, आ.व. २०७७/०७८ मा वसन्तकालिन रेशमकीरा पालन गरेका कृषकहरुको उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या र कीरापालन क्षमता विवरण परिशिष्ट १० मा उल्लेख गरिएको छ ।

७. केन्द्रको दरबन्दी तथा जनशक्ति विवरण

केन्द्रमा जम्मा १७ जना दरवन्दीमा अधिकाम्स पद रक्त रहेको छ । केन्द्रको दरबन्दी विवरण परिशिष्ट ११ र जनशक्ति विवरण परिशिष्ट १२ अनुसार रहेको छ । केन्द्रमा करार/दैनिक डोर हाजिरीमा काम गर्ने श्रमिकहरुको नामावली परिशिष्ट १३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

खण्ड २. कार्यक्रम तथा प्रगति विवरण

१. रेशम विकास केन्द्रको बार्षिक प्रगति प्रतिबेदन

क. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	ईकाई	साविक वार्षिक विनियोजन			संशोधित वार्षिक विनियोजन			वार्षिक प्रगति	
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार
अ)	**पूँजीगत खर्च तर्फको कार्यक्रमः**									
१	ल्यापटप खरिद		२	०.६८	१.६०	२	०.८१	१.६०	२	०.८०५
२	कम्प्युटर सेट र फोटोकपी मेशिन		२	१.०६	२.५०	२	१.२६	२.५०	२	१.२५४
३	मातृ श्रोत संरक्षण इकाइ र फुल भण्डारण इकाइमा एसी मेशिन खरिद		२	०.८५	२.००	२	१.०१	२.००	२	१.००१
४	Voltage Stabilizer (30 kva)		१	०.६४	१.५०	१	०.७५	१.५०	१	०.७५५
५	नयाँ प्रयोगशाला, छात्रावास तथा कार्यलयमा कार्पेट पर्दा दराज खरिद (पर्दा खरिद)		५०	२.०४	४.८०	५०	२.४२	४.८०	५०	२.४१५
६	नयाँ निर्माण गरिएको छात्राबासमा पलँग खरिद		२०	१.३६	३.२०	२०	१.६१	३.२०	२०	१.६१
७	दराज टेवल र कुर्सी खरिद		२०	२.१२	५.००	२०	२.५२	५.००	२०	२.५१६
८	कम्पाउन्ड वाल निर्माण(कम्पाउन्ड वाल निर्माण)	पटक	१०००	२९.३१	६९.००	१०००	३४.७२	६९.०		३१.४९
९	कार्यलय ग्रेनेज मातृ श्रोत तथा स्टोर भवनमा रँगरो गन तथा मर्मत सुधार (अफिस भवन मर्मत तथा सुधार)		१	२.१२	५.००	१	२.४३	४.८३	१	२.४३२
१०	पानी टेन्की र सेफटी टेन्की मर्मत सँभार		१	२.१२	५.००	१	२.४७	४.९०	१	२.४६६
११	नयाँ निर्माण गरिएको मातृ श्रोत भवनमा ३५ जातका रेशम कीरा पालन गर्न नयाँ रयाक बनाउने (प्रयोगशाला भवन निर्माण / सुदृढीकरण)		१	२.१२	५.००	१	२.४९	४.९४	१	२.४८७
१२	भत्केको कम्पाउण्ड वाल मर्मत		१	२.१२	५.००	१	२.४४	४.८५	१	२.४४
	क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रम जम्मा		११०१	४६.५६	१०९.६०	११०१	५४.९०	१०९.१२	१०१	५१.६७

क्र.सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	ईकाई	साविक वार्षिक विनियोजन			संशोधित वार्षिक विनियोजन			वार्षिक प्रगति	
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार
आ)	**चालु खर्च तर्फको कार्यक्रमः**									
१	वार्षिक प्रगति पुस्तिका छपाई (वार्षिक प्रतिबेदन छपाई)			०.४२	१.००		०.५०	१.००		०.४९५
२	रेशम कीराको मातृ श्रोत संरक्षण गर्ने ल्याव म्यानुल छपाई (प्रकशन/प्रशारण कार्यक्रम)			०.५७	१.३५		०.६८	१.३५		०.६७५
३	बुकलेट तथा लिफ्लेट छपाई			०.८५	२.००		०.९२	१.८३		०.९२
४	स्थानीय निकायमा कार्यरत प्राविधकहरुलाई रेशम खेती सम्वन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (कर्मचारीको लागी तालिम)			५.७३	१३.५०		०.००	०.००		०
५	रेशम कीरा पालन ३५ दिने कृषक स्तर तालिम			५.५०	१२.९५		६.५२	१२.९५		६.५१६
६	पकेट क्षेत्रस्तर कीरापालन तथा कोकन उत्पादन तालिम			१.३६	३.२०		१.६१	३.२०		१.६१
७	मातृ श्रोत संरक्षण र वीज उत्पादनको लागी ऱ्याक, कीरा पाल्न ट्रे, भालेपोथी क्रस गर्ने बक्स आदि खरिद			१.७०	४.००		१.८२	३.६२		१.८२१
८	किम्वु बगैचा फार्म व्यवस्थापन गर्न ज्यामी परिचालन			२.५५	६.००		२.८०	५.५७		२.८०२
९	मलखाद तथा अन्य सामाग्री खरिद खर्च			३.४०	८.००		३.७८	७.५२		३.२१४
१०	रेशम चौकी कीरा पालन गर्न ज्यामी परिचालन			२.३४	५.५०		२.२१	४.४०		०
११	रेशम चऔकी कीरा पालन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद			१.९१	४.५०		१.८१	३.६०		०
१२	रेशम वीज उत्पादन गर्न ज्यामी परिचालन			४.१४	९.७५		४.९१	९.७५		४.९०५
१३	रेशम विज उत्पादन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद			२.५५	६.००		२.९३	५.८२		२.९२८
१४	३५ जातका रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षाण गर्न जयी परिचालन			४.२६	१०.०३		४.७१	९.३६		४.७०८
१५	३५ जातका रेशम कीराको मातृ श्रोत संरक्षण गर्न आवश्यक पर्ने केमिकल्स तथा सामाग्री खरिद			२.५५	६.००		२.५४	५.०४		२.५२७
१६	किम्वुका २२ जातहरुको जर्मप्लाजम संरक्षण तथा नर्सरी सुधार			१.०६	२.४९		०.००	०.००		०

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	ईकाई	साविक वार्षिक विनियोजन			संशोधित वार्षिक विनियोजन			वार्षिक प्रगति	
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार
१७	रेशमको विभिन्न आरोहण सामाग्री सहयोग			०.८८	२.०८		०.००	०.००		०
१८	रेशम खेतीको प्रविधी प्रदर्शन सम्वन्धी Adoptive Research			१.०६	२.४९		०.००	०.००		०
१९	कीम्वुको विरुवा मलखाद तथा रेशमको फुल ढुवानी खर्च			०.४०	०.९५		०.००	०.००		०
२०	रेशमको फुल ढुवानी गर्ने बक्स खरिद	संख्या		१.०६	२.४९		०.९६	१.९०		०.४५५
२१	रेशम कृषकहरुलाई औजार उपकरण सहयोग कार्यक्रम (रेशम कीराको रोग व्यवस्थापन तथा गुणस्तरीय कोकन उत्पादन कार्यक्रम)			१.०६	२.४९		१.२५	२.४९		१.२५३
२२	कार्यालय परिसर तथा फार्म क्षेत्र ब्यबस्थापन			१.०६	२.४९		०.९६	१.९१		०.९६१
२३	कीम्वुको क्षेत्र विस्तार			०.४९	१.१६		०.००	०.००		०
२४	कीरा पालन गर्न विसंक्रमण सामाग्री सहयोग			१.३१	३.०८		०.००	०.००		०
२५	कीरा पालन गर्न वगैंचा व्यवस्थापन सहयोग			०.३५	०.८३		०.००	०.००		०
२६	रेंशम फार्मको पुरानो तथा खाली स्थानमा बगैचा रोपण तथा स्थापना			१.०६	२.४९		०.००	०.००		०
२७	फार्मको पुरानो बगैंचा काँटछाँट गोडमेल तथा वृक्षारोपण			०.७१	१.६६		०.८४	१.६६		०.८३३
२८	बगैंचाको सिंचाइ तथा निकासको लागि कुलो मर्मत तथा सुधार			०.५३	१.२४		०.६२	१.२४		०.६२२
२९	कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरुमा संचालित कार्यक्रमहरुको समग्र अनुगमन मुल्यांकन खर्च			२.१७	५.१०		२.२५	४.४७		२.२३८
३०	अन्य प्रशासनिक तथा प्राविधिक भ्रमण खर्च			०.४२	०.९८		०.४८	०.९५		०.४७८
	ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा			५३.४४	१२५.८०		४५.१०	८९.६३		३९.९६
	चालु र पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा			१००.	२३५.४०		१००.	१९८.७५		९१.६३

२. वार्षिक कार्यक्रम कार्ययोजना (आ.व. २०७९/८०)

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
१	ल्यापटप खरिद	१.६०	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२	कम्प्युटर सेट र फोटो कपीमेशिन	२.५०	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
३	मातृश्रोत संरक्षण इकाइ र फुल भण्डारण इकाइमा एसी मेशिन खरिद	२.००	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
			जडानको लागि स्थल छनौट गर्ने												
			टेस्ट गर्ने /अनुगमन गर्ने												
४	नयाँ प्रयोगशाला, छात्रावास तथा कार्यलयमा कार्पेट पर्दा दराज खरिद (पर्दा खरिद)	४.८०	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
५	नयाँ निर्माण गरिएको छात्रा वासमा पलँग खरिद	३.२०	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
६	कम्पाउन्ड वाल निर्माण (कम्पाउन्ड वाल निर्माण)	६९.००	स्थल छनौट गर्ने												
			लागत अनुमान तयार गर्न पनौती नगरपालिकाको प्राविधिकलाई प्रत्रचार गर्ने												
			लागत अनुमान तयार तथा स्विकृत गर्ने												
			सुचना प्रकाशन गर्ने												
			वोलपत्रको मुल्याङ्कन तथा छनौट गर्ने												
७	कार्यलय ग्रेनेज मातृ श्रोत तथा स्टोर भवनमा रँगरोगन तथा मर्मत सुधार (अफिस भवन मर्मत सुधार)	५.००	अनुगमन												
			लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
८	पानी टेन्की र सेफटी टेन्की मर्मत सँभा	५.००	लागत इस्टमेट तयारी												
			खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान												
			मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
९	नयाँ निर्माण गरिएको मातृ श्रोत भवनमा ३५ जातका रेशम कीरा पालन गर्न नयाँ रयाक बनाउने (प्रयोगशाला भवन निर्माण/सुदृढिकरण)	५.००	लागत इस्टमेट तयारी,खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
१०	भत्केको कम्पाउण्ड वाल मर्मत	५.००	लागत इस्टमेट तयारीको लागि पनौती नगरपालिकालाई पत्रचार												

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
			लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
११	मातृश्रोत संरक्षण र फुल उत्पादनामा प्रयोग हुने कोल्ड रुम तथा इन्कुवेशन मर्मत	४.०२	लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
१२	वार्षिक प्रगति पुस्तिका छपाई (वार्षिक प्रतिबेदन छपाई)	१.००	आ.व २०७७/७८ मा विभिन्न चरणमा तयार भएको प्रतिवेदन प्रमुख समक्ष पेश												
			ड्राफट तयार र सुझाव ग्रहण												
			छपाई तथा वितरण												
१३	रेशम कीराको मातृ श्रोत संरक्षण गर्ने ल्याव म्यानुल छपाई (प्रकाशन/ प्रशारण कार्यक्रम)	१.३५	शाखा प्रमुख वैठकमा विषयवस्तुकोवारेमा छलफल												
			ड्राफट तयारी												
			छपाई तथा वितरण												
१४	बुकलेट तथा लिफ्लेट छपाई	२.००	वैठकमा विषयवस्तुकोवारेमा छलफल,												
			ड्राफट तयारी												
			छपाई तथा वितरण												
१५	स्थानीय निकायमा कार्यरत प्राविधकहरुलाई रेशम खेती सम्वन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम(कर्मचारीको लागी तालिम)	१३.५०	शाखा प्रमुखको वैठक (प्रशिक्षार्थि छनौट, तालिम स्थल तथा प्रशिक्षक व्यवस्थापन)												
			प्रशिक्षार्थि छनौटको लागि पत्राचार (सघ प्रेदेश तथा स्थानीय नियका)												
			तालिम संचालन												

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
			तालिम प्रतिवेदन तयारी												
१६	रेशम कीरा पालन ३५ दिने कृषक स्तर तालिम	१२.९५	शाखा प्रमुखको वैठक (प्रशिक्षार्थि छनौट, तालिम स्थल तथा प्रशिक्षक व्यवस्थापन)												
			प्रशिक्षार्थि छनौटको लागि पत्राचार (सघ प्रेदेश तथा स्थानीय नियका)												
			तालिम संचालन												
			तालिम प्रतिवेदन तयारी												
१७	पकेट क्षेत्रस्तर कीरा पलन तथा कोकन उत्पादन तालिम	३.२०	शाखा प्रमुखको वैठक, पकेट छनौट (प्रशिक्षार्थि छनौट, तालिम स्थल तथा प्रशिक्षक व्यवस्थापन)												
			समूहलाई संचार/पत्रचार												
			तालिम संचालन												
			तालिम प्रतिवेदन तयारी												
१८	मातृ श्रोत संरक्षण र वीज उत्पादनको लागी र्‍याक, कीरा पाल्न ट्रे, भाले पोथी क्रस गर्ने बक्स आदि खरिद	४.००	लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
१९	किम्वु बगैचा फार्म व्यवस्थापन गर्न ज्यामी परिचालन	६.००	शाखा प्रमुखको वैठक, ज्यामीको संख्या निर्धारण, ज्यामीको हाजिरी, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
२०	मलखाद तथा अन्य सामाग्री खरिद खर्च	८.००	लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२१	रेशम चौकी कीरा पालन गर्न ज्यामी परिचालन	५.५०	शाखा प्रमुखको वैठक, ज्यामीको संख्या निर्धारण,ज्यामीको हाजरी, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												
२२	रेशम चऔकी कीरा पालन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद	४.५०	आवश्यक सामग्रीको विवरणसंकलन, लागत अनुमान तयारी, दरभाउ पत्र आहवान र साग्री खरिद												
२३	रेशम वीज उत्पादन गर्न ज्यामी परिचालन	९.७५	शाखा प्रमुख वैठक, ७५०० वक्स रेशम कीराको फूल उत्पादनको लागि ज्यमीको संख्या निर्धारण,ज्यामीको हाजिरी, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												
२४	रेशम विज उत्पादन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद	६.००	कीराको फल मागको लगत संकलन, सामग्रीको लगत संकलन, लागत इस्टमेट तयारी,खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२५	कीरा पालन गर्न विसंक्रमन सामाग्री सहयोग		मागको लगत संकलन, सामग्रीको लगत संकलन, इस्टमेट तयारी, दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२६	३५ जातका रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षण गर्न ज्यामी परिचालन	१०.०३	शाखा प्रमुख वैठक, ज्यामी संख्या निर्धारण, ज्यामी हाजिर, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												

क्र. सं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	बजेट रु. लाखमा	माइलस्टोन	प्रथम			दोश्रो			तेश्रो			चौथो		
				सा	भ	अ	का	मं	पु	मा	फा	चै	वै	ज	अ
२७	३५ जातका रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षाण गर्न आवश्यक पर्ने केमिकल्स तथा सामाग्री खरिद	६.००	आवश्यक सामग्रीको लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान, मूल्याङ्कन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२८	किम्वुका २२ जातहरुको जर्मप्लाजम संरक्षण तथा नर्सरी सुधार	२.४९	लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आह्वान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन												
२९	रेशमको विभिन्न आरोहण सामाग्री सहयोग	२.०८	आवश्यक सामग्रीको लागत इस्टमेट तयारी, खुल्ला दरभाउ पत्र आहवान, मूल्याङकन, सम्झौता र कार्यान्वयन, वितरण												
३०	रेशम खेतीको प्रविधी प्रदर्शन सम्वन्धी Adoptive Research	२.४९	शाखा प्रमुखको बैठक, विषय छनौट, लागत अनुमान तयारी, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												
३१	कीम्वुको विरुवा मलखाद तथा रेशमको फुल ढुवानी	०.९५	रेशम कीराको फूलको माग संकलन, लागत अनुमान तयारी, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												
३२	कीम्वुको क्षेत्र विस्तार	१.१६	लागत अनुमान तयारी, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												
३३	फार्मको पुरानो बगैंचा काँट छाँट गोडमेल, वृक्षारोपण	३.०८	लागत अनुमान तयारी, ज्यामी परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयन र निरिक्षण												

३. खर्चको फाँटवारी

कृयाकलाप	अन्तिम वजेट	यस महिना सम्मको	बाकी वजेट
राप तृतीय	१,५७७,०००	१,५१९,६०९.८०	५७,३९०.२०
रा.प. द्वितीय	६४५,०००	६४५,०००.००	०.००
रा.प.अनं. प्रथम	१,२८७,०००	१,२८७,०००.००	०.००
का. स. पाँचौंस्तर	२,२४२,०००	२,२४२,०००.००	०.००
रा.प.अनं.द्वितीय	१,३०५,०००	१,२१०,०२४.३७	९४,९७५.६३
पोशाक भत्ता (स्थायी कर्मचारी)	१४०,०००	११०,०००.००	३०,०००.००
स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता	३३६,०००	२७६,०००.००	६०,०००.००
खरीद समिति लगायत कार्यालयमा हुने अन्य बैठक भत्ता	५२,०००	५२,०००.००	०.००
चाडपर्व तथा पालो पहरा भत्ता	४१,०००	३३,०००.००	८,०००.००
योगदानमा आधारित निबृतिभरण उपदानकोष	१००,०००	४७,४६२.४६	५२,५३७.५४
कर्मचारीको योगदानमा आधारित वीमाकोष खर्च	६८,०००	५५,२००.००	१२,८००.००
बिद्युत महशुल	८१०,०००	८१०,०००.००	०.००
धाराकोमहसुल	३६,०००	०.००	३६,०००.००
जारको पीउने पानी	३२,०००	३२,०००.००	०.००
कार्यालय प्रमुखका लागि संचार खर्च	१८,०००	१८,०००.००	०.००
टेलिफोन महसुल	१८,०००	४,५००.००	१३,५००.००
इन्टरनेट महशुल	६०,०००	५८,६९३.००	१,३०७.००
अनुगमनमा प्रयोगहुने गाडीको इन्धन	२१६,०००	२१६,०००.००	०.००
पिकअपको लागि इन्धन	८६,०००	६९,०००.००	१७,०००.००
पेट्रोल (दुई पाङ्ग्रे)	१३०,०००	११४,०००.००	१६,०००.००
ट्र्याक्टरकोलागि इन्धन	४२,०००	३४,०००.००	८,०००.००
बिबिध मर्मत (ट्र्याक्टर, जेनेटर मर्मत)	१००,०००	७९,८७९.५०	२०,१२०.५०
हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च	२००,०००	१९९,४२१.००	५७९.००
दुई पाङ्ग्रे सवारी साधन मर्मत खर्च	१००,०००	८०,५००.००	१९,५००.००
बीमा सवारी साधन	५०,०००	३४,८५८.००	१५,१४२.००

कृयाकलाप	अन्तिम वजेट	यस महिना सम्मको	बाकी वजेट
मातृश्रोत संरक्षण र फुल उत्पादनामा प्रयोग हुनेकोल्डरुम तथा इन्कुवेशन मर्मत	४०२,०००	२२४,६८३.००	१७७,३१७.००
प्रयोगशालाउपकरण मर्मत	१००,०००	८२,०२५.००	१७,९७५.००
कार्यालयमा आवश्यक बार्षिक मसलन्द खरिद	२७०,०००	२३८,०००.००	३२,०००.००
जेनेरेटर र ब्रोइलरको लागि डिजेल	४२,०००	३३,९९८.००	८,००२.००
जेनेरेटरकोलागि डिजेल	४१,०००	३३,०००.००	८,०००.००
ग्यास सिलिण्डर	५२,०००	४१,४००.००	१०,६००.००
बुकलेट तथा लिफ्लेट छपाई	२००,०००	१८२,७७७.००	१७,२२३.००
वार्षिक प्रगति पुस्तिका छपाई	१००,०००	९८,३१०.००	१,६९०.००
रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षण गर्ने ल्याव म्यानुल छपाई	१३५,०००	१३४,२४४.००	७५६.००
बार्षिक कम्प्युटर तथा प्रिन्टर मर्मत परामर्श सेवा नविकरण	५०,०००	४६,१००.००	३,९००.००
रिक्त रहेको सवारीचालक सेवा करार	३३१,३४४	३३१,३४४.००	०.००
सेवाकरारका कर्मचारीलाई चाडपर्वखर्च	६९,०००	६९,०००.००	०.००
सेवाकरारका कर्मचारीलाई पोशाक खर्च	३०,०००	३०,०००.००	०.००
कार्यालय सहयोगीको सेवा करार	२९६,४२४	२९६,४२४.००	०.००
प्रयोगशाला संचालनकोलागी सहयोगी सेवा करार (सेवा तथा परामर्श सेवा)	२६४,०००	२६४,०००.००	०.००
कार्यालय सुरक्षाको लागि सेवा करार	३००,०००	२९६,४२४.००	३,५७६.००
स्थानीय निकायमा कार्यरत प्राविधिकहरुलाई रेशम खेती सम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	१,३५०,०००	०.००	१,३५०,०००.००
पकेट क्षेत्रस्तर कीरापलन तथा कोकन उत्पादन तालिम	३२०,०००	३२०,०००.००	०.००
रेशम कीरापालन ३५ दिने कृषक स्तरतालिम	१,२९५,०००	१,२९५,०००.००	०.००
रेशम चौकी कीरापालन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद	४५०,०००	०.००	४५०,०००.००
रेशम वीज उत्पादन गर्न ज्यामी परिचालन	९७५,०००	९७४,८००.००	२००.००

कृयाकलाप	अन्तिम वजेट	यस महिना सम्मको	बाकी वजेट
रेशम वीज उत्पादन गर्न आवश्यक केमिकल्स तथा अन्य सामाग्री खरिद	६००,०००	५८१,९०३.००	१८,०९७.००
३५ जातका रेशम कीराको मातृ श्रोत संरक्षाण गर्न ज्यामी परिचालन	१,००३,०००	९३५,८००.००	६७,२००.००
रेशम चौकी कीरापालन गर्न ज्यामी परिचालन	५५०,०००	०.००	५५०,०००.००
३५ जातकारेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षाण गर्न आवश्यक पर्ने केमिकल्स तथा सामाग्री खरिद	६००,०००	५०२,१७१.००	९७,८२९.००
किम्वु बगैचा फार्म व्यवस्थापन गर्न ज्यामी परिचालन	६००,०००	५५६,८००.००	४३,२००.००
मातृश्रोत संरक्षण र वीज उत्पादनको लागी र्याक, कीरापाल्न ट्रे, भालेपोथी क्रस गर्ने बक्स आदि खरिद	४००,०००	३६१,९५१.००	३८,०४९.००
मलखाद तथा अन्य सामाग्री खरिद खर्च	८००,०००	६३८,८००.००	१६१,२००.००
बगैंचाको सिंचाइ तथा निकासको लागी कुलो मर्मत तथा सुधार	१२४,०००	१२३,५२५.००	४७५.००
फार्मको पुरानो बगैंचा काँटछाँट गोडमेल तथा वृक्षारोपण	१६६,०००	१६५,६००.००	४००.००
रेशमको फुल ढुवानी गर्ने बक्स खरिद	२४९,०००	९०,४७०.००	१५८,५३०.००
रेशम कृषकहरुलाई औजार उपकरण सहयोग कार्यक्रम	२४९,०००	२४९,०००.००	०.००
कीम्वुको विरुवा मलखाद तथा रेशमको फुल ढुवानी खर्च	९५,०००	०.००	९५,०००.००
रेशम खेतीको प्रविधि प्रदर्शन सम्वन्धी Adaptie Reserch	२४९,०००	०.००	२४९,०००.००
रेशमको विभिन्न आरोहण सामाग्री सहयोग	२०८,०००	०.००	२०८,०००.००
कीम्वुको क्षेत्र विस्तार	११६,०००	०.००	११६,०००.००
कीरापालन गर्न विसंक्रमण सामाग्री सहयोग	३०८,०००	०.००	३०८,०००.००
कीरापालन गर्न बगैंचा व्यवस्थापन सहयोग	८३,०००	०.००	८३,०००.००
रेंशम फार्मको पुरानो तथा खाली स्थानमा बगैचा रोपण तथा स्थापना	२४९,०००	०.००	२४९,०००.००

कृयाकलाप	अन्तिम वजेट	यस महिना सम्मको	बाकी वजेट
कार्यालय परिसर तथा फार्म क्षेत्र ब्यबस्थापन	२४९,०००	१९०,९००.००	५८,१००.००
किम्वुका २२ जातहरुको जर्मप्लाज्म संरक्षण तथा नर्सरी सुधार	२४९,०००	०.००	२४९,०००.००
कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरुमा संचालित कार्यक्रमहरुको समग्र अनुगमन तथा मुल्यांकन खर्च	५१०,०००	४४४,७९०.००	६५,२१०.००
अन्य प्रशासनिक तथा प्राविधिक भ्रमण	९८,०००	९५,०००.००	३,०००.००
विश्वकर्मा पुजा तथा प्रसाद वितरण	२९,०००	२९,०००.००	०.००
कार्यालयमा दैनिक चियापान खर्च	५४,०००	४९,०००.००	५,०००.००
नियमित स्टाफ बैठकमा चियापान खर्च	२७,०००	२५,०००.००	२,०००.००
कुल जम्मा	२४,६२८,७६८	१९,२५९,३८७.१३	५,३६९,३८०.८७
पुजीगत खर्च अन्तर्गतको कार्यक्रम			
मातृश्रोत संरक्षण इकाइ र फुल भण्डारण इकाइमा एसीमेशिन खरिद	२००,०००	१९८,८८०.००	१,१२०.००
कम्प्युटर सेट र फोटोकपी मेशिन	२५०,०००	२४९,१६५.००	८३५.००
Voltage Stabilizer (३०KVA)	१५०,०००	१५०,०००.००	०.००
ल्यापटप खरिद	१६०,०००	१५९,८९५.००	१०५.००
नयाँ प्रयोगशाला, छात्रावास तथा कार्यलयमा कार्पेट पर्दा दराज खरिद	४८०,०००	४८०,०००.००	०.००
नयाँ छात्रावासमा पलँग खरिद	३२०,०००	३२०,०००.००	०.००
दराज टेवल र कुर्सी खरिद	५००,०००	५००,०००.००	०.००
कम्पाउन्डवाल निर्माण	६,९००,०००	४,४६१,३३२.००	२,४३८,६६८.००
कार्यलय ग्रेनेज मातृश्रोत तथा स्टोर भवनमा रँगरोगन तथा मर्मत सुधार	५००,०००	४८३,२८०.५५	१६,७१९.४५
पानी टेन्की र सेफटी टेन्की मर्मत सँभार	५००,०००	४९०,१५०.३७	९,८४९.६३
नयाँ मातृश्रोत भवनमा ३५ जातका रेशम कीरापालन गर्न रयाक बनाउने	५००,०००	४९४,२६२.००	५,७३८.००
भत्केको कम्पाउण्डवाल मर्मत	५००,०००	४८४,८६७.४०	१५,१३२.६०
कुल जम्मा	१०,९६०,०००	८,४७१,८३२.३२	२,४८८,१६७.६८

४. सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यको प्रगति बिबरण

खर्च समूह	विनियोजन/खर्च	बजेट विनियोजन तथा खर्च (रु.हजारमा) त्रैमासिक/बार्षिक				
		प्रथम	दोश्रो	तेश्रो	चौथो	बार्षिक
पूँजीगत	विनियोजन	४०.६०	०	६९.००	०	१०९.१८
	खर्च	४०.१०	०	२३.९२	२०.६९	८४.७२
	प्रतिशत	९८.७६	०	३४.६६		७७.५९
चालु	विनियोजन	९५.०५	७०.१८	५९.५३	२९.३५	२०७.९४
	खर्च	७९.७४	४१.९२	२९.४७	४२.४५	१९२.५९
	प्रतिशत	८३.८९	५९.७३	४९.५०	१४४.६	९२.६१
जम्मा	विनियोजन	१३५.००	७०.१८	१२८.५३	२९.३५	३१७.०७
	खर्च	११९.८४	४१.९२	५३.४०	६२.१४	२७७.३१
	प्रतिशत	८८.७७	५९.७३	४१.६२	२११.७	८७.४६

५. बजेट विनियोजन तथा खर्च (पछिल्लो ३ आ.व.)

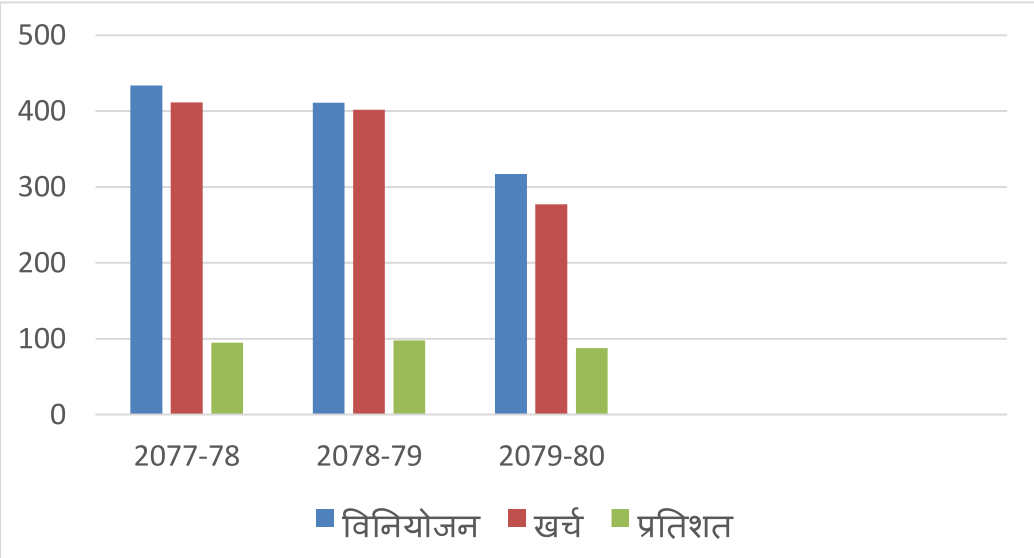

६. भारित प्रगति स्थिति

खर्च समूह	चौथो त्रैमासिक प्रगति		बार्षिक प्रगति	
	वित्तीय	भारित	वित्तीय	भारित
पूँजीगत			७७.६३	१००
चालु	१४१.२	१००	९२.६१	९२.५५
जम्मा	**१४१.२**	**१००**	**८७.४६**	९३.८

७. पूँजीगत कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन

पूँजीगत कार्यक्रम	विनियोजन बजेट रकम	खर्च	प्रतिफल र उपलब्धी
नयाँ प्रयोगशाला, छात्रावास तथा कार्यलयमा कार्पेट पर्दा दराज खरिद (पर्दा खरिद)	४.८०	४.८०	तालिम संचालनमा सहज
नयाँ निर्माण गरिएको छात्रावासमा पलँग खरिद	३.२०	३.२०	,,
दराज टेवल र कुर्सी खरिद	५.००	५.००	कार्यालय कक्ष व्यवस्थापन
कार्यलय ग्रेनेज मातृश्रोत तथा स्टोर भवनमा रंगरोगन तथा मर्मत सुधार (अफिस भवन मर्मत तथा सुधार)	५.००	४.८३	कार्यालय व्यवस्थापन
पानी टेन्की र सेफटी टेन्की मर्मत सम्भार	५.००	४.९०	,,
नयाँ निर्माण गरिएको मातृ श्रोत भवनमा ३५ जातका रेशम कीरा पालन गर्न नयाँ रयाक बनाउने (प्रयोगशाला भवन निर्माण / सुदृढिकरण)	५.००	४.९४	कीरापालनमा सहज
कम्पाउन्डवाल निर्माण	६९	४४.६१	सम्पत्तिको सुरक्षा
भत्केको कम्पाउण्डवाल निर्माण	५	४.८	

८. चालु कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन

चालु कार्यक्रम	विनियोजन बजेट रकम	वार्षिक खर्च	प्रतिफल र उपलब्धि
रेशम कीरा पालन सम्बन्धित ३५ दिने कृषक स्तर तालिम सम्पन्न	१२.९५	१२.९५	१७ जना कृषकलाई रेशम कीरा पालनको सिप
रेशम वीज उत्पादन गर्न ज्यामी परिचालन	९.७५	९.७५	वीजकोका कटिङ र फूल प्रशोधन
३५ जातका रेशम कीराको मातृश्रोत संरक्षाण गर्न जयी परिचालन	१०.०३	९.३६	जात संरक्षण
रेशम कृषकहरुलाई ओजार उपकरण सहयोग कार्यक्रम (रेशम कीराको रोग व्यवस्थापन तथा गुणस्तरीय कोकन उत्पादनका कार्यक्रम)	२.४९	२.४९	वगैचा व्यवस्थापन र विसंक्रमण सहज
वार्षिक प्रगति पुस्तिका छपाई (वार्षिक प्रतिबेदन छपाई)	१	०.९८	कार्यक्रमको जनकारी र सूचान
पकेट क्षेत्रस्तर कीरा पलन तथा कोकन उत्पादन तालिम	३.२०	३.२०	दाङ, गोरखा, मोरङ र नवलपुरमा सम्पन्न
मलखाद तथा अन्य सामग्री खर्च	८.००	६.३९	किम्वु वगैचा व्यवस्थापन
फार्मको पुरानो वगैचा काटछाट वृक्षारोपण गोडमेल	१.६६	१.६६	किम्वु वगैचा व्यवस्थापन
बगैचाको सिंचाई तथा निकासकालागि कुलो मर्मत	१.२४	१.२४	किम्वु वगैचा व्यवस्थापन
कार्यालय परिसर तथा फार्म क्षेत्र ब्यबस्थापन	२.४९	१.९१	कार्यालय परिसर तथा फार्म क्षेत्र ब्यबस्थापन

९. सम्पन्न मुख्य मुख्य गतिविधिहरु

प्रमुख क्रियाकलापहरु	प्रतिफल र उपलब्धि
रेशमको फुल उत्पादन वितरण	२६३६ बाकस * १२ ग्राम = ३२ के जी
रेशमको फुल वितरण	नेपालका विभिन्न स्थान : १५३ बाकस, धादिङ (१० बाकस), भण्डारा (५ बाकस), ईटहरी (२४ बाकस),नवलपुर (२० बाकस), गोरखा (३ बाकस), चितापोल (४ बाकस), धनकुटा (२६ बाकस), दाङ ६० बाकस, पाल्पा १ बाकस जम्मा फुल वितरण भई कीरा पालन कोकन उत्पादन हुन सहयोग पुगेको ।
रेशम विजकोया उत्पादन	भण्डारा १०.१ केजी, वन्दिपुर २०४ केजी, धादिङ २६८ केजी, स्याङ्जा ६१.५ केजी जम्मा : ५४३ केजी
रेशम कीराको मातृश्रोत सरक्षण	३२ जातको Bivoltine र १ जातको Moltivoltine गरी ३३ जातका शुद्ध मातृश्रोत संरक्षण तथा वर्णशकर फुल उत्पादनमा सहयोग पुगेको ।
रेशम कीरा पालन सम्बन्धी ३५ दिने कृषक तालिम सम्पन्न	कृषि ज्ञान केन्द्र, रेशम फर्म तथा स्थानीय तहको सिफारिमा १७ जना कृषिकलाई रेशम कीरापालनसंग सम्वन्धित ज्ञान सिप क्षमता अभिवृद्धि गरिएको ।
पूजिगत सुधार तथा निर्माण कार्य	कार्यलय ग्रेनेज मातृ श्रोत तथा स्टोर भवनमा रँगरोगन तथा मर्मत सुधार (अफिस भवन मर्मत तथा सुधार), Compound wall निर्माण, दराज टेवल र कुर्सी खरिद, नयाँ निर्माण गरिएको छात्रावासमा पलँग खरिद (KHAT (PALANG), कम्प्युटर सेट र फोटो कपीमेशि ल्यापटप खरिद
पकेटस्तर रेशम कीरापालन तालिम कार्यक्रम तथा औजार उपकरण वितरण	दाङ र नवलपुरका कृषकहरुलाई रेशम कीरापालनसंग सम्वन्धित अन्तरक्रया रेशम कीरा पालनको प्राविधक क्षमतावृद्धिको लागि पहल र प्रोत्साहान तथा सिकेचर आरी विशंक्रमणको लागि आवश्यक ईलेक्ट्रिक स्प्रेएर लगायतको सामग्री वितरण ।
किम्वु वगैचा व्यवस्थापन	किम्वु वगैचा गोडमेल, सिंचाई कुलो मर्मत, मलखाद प्रयोग तथा ग्याप फिलिङ ।
रेशम कीरा पालन सम्बन्धित ३५ दिने कृषक तालिम सम्पन्न	कृषि ज्ञान केन्द्र, रेशम फर्म तथा स्थानीय तहको सिफारिमा १७ जना कृषिकलाई रेशम कीरापालनसंग सम्वन्धित ज्ञान सिप क्षमता अभिवृद्धि गरिएको ।

१०. प्रगति नपुग क्रियाकलापहरुको विवरण

कार्यक्रम/आयोजना	बार्षिक प्रगति		प्रगति कम हुनुका कारणहरू
	भारित	वित्तीय	
रेशम चौकि कीरा पालन गर्न ज्यामी परिचालन	१.५५	५.५०	माग नभएको
रेशम चौकि कीरा पालन गर्न आवश्यक केमिकलस तथा अन्य सामग्री खरिद	०.९०	३.६०	कृषकवाट माग नभएको
स्थानीय निकायमा कार्यरत प्राविधकहरुलाई रेशम खेती सम्वन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	५.७३	१३.५०	वजेट कटौती
किम्वु २२ जातहरुको जर्मप्लाजम संरक्षण तथा नर्सरी सुधार	१.०६	२.४९	
रेशमको विभिन्न आरोहण सामाग्री सहयोग	०.८८	२.०८	
रेशम खेतीको प्रविधी प्रदर्शन सम्वन्धी Adoptive Research	१.०६	२.४९	
कीम्वुको विरुवा मलखाद तथा रेशमको फुल ढुवानी खर्च	०.४०	०.९५	
किम्वुको क्षेत्र विस्तार	०.४९	१.१६	
कीरा पालन गर्न विसंक्रमण सामाग्री सहयोग	१.३१	३.०८	
कीरा पालन गर्न वगैचा व्यवस्थापन सहयोग	०.३५	०.८३	
रेशम फार्मको पुरानो तथा खाली स्थानमा बगैचा रोपण तथा स्थापना	१.०६	२.४९	

११. बेरुजु फछ्र्योट स्थिति

कुल बेरूजु रकम (रू.)	आर्थिक बर्ष २०७८/७९मा बेरुजु फछौंट रकम	फछौंट प्रतिशत	फछौंट हुन बाँकी बेरुजु रकम
४४,९४,८९१.११	३५,६९,०००	७९.४०	९,२५,८९१

१२. राजस्व प्राप्तिको विवरण

क्र.सं.	आम्दानी विवरण	राजस्व रकम (रु. हजारमा)
१.	कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट	२५.६०
२.	अन्य राजश्व सेवा	३९.००
आ.व. २०७९/८० मा प्राप्त जम्मा राजस्व		**६४.६०**
आ.व. २०७८/७९ मा प्राप्त जम्मा राजस्व		**५५.३०**

१३. फार्म केन्द्रमा उत्पादिन बीउ बेर्नाको उत्पादन स्थिति

आ.व.	स्रोत वीउ वेर्ना उत्पादन र विक्री परिमाण			
	उत्पादन	विक्री	मौज्दात	मौज्दात रहनुका कारण
२०७७/७८	३०००	४५०	२५५०	कृषकवाट माग नभएको
२०७८/७९	३०००	३१८	२६८२	
२०७९/८०	२७००	१५३	२५४७	

१४. कार्यक्रम सञ्चालनमा देखिएका समस्याहरु

समस्याको किसिम	कार्यान्वयनमा देखिएका मुख्य मुख्य समस्याहरू	समाधानका प्रयासहरू	समाधानका लागि सुझावहरु
नीतिगत	रेशमको मूल्य कम भएकोले कृषकहरुमा कम रुची, प्रदेशमा हस्तान्तरित रेशम फर्महरुको कार्यविवरण परिवर्तन भएको	नयाँ मूल्य निर्धारणका लागि अनुरोध गरिएको ।	रेशमको मूल्य कम भएकोले कृषकहरुमा कम रुची, रेशम सम्वन्धित कार्यविवरण छुटाउन नहुने
प्राविधिक	कृषक स्तरमा कोया सुकाउने तथा धागो बनाउने व्यवस्था नभएकोले कोया विग्रिएको नगन्य दक्षा प्राविधिक जनशक्ति	फार्म केन्द्रमा ढुवानी गरि सुकाइ वक्री गरिएको	स्थानीय तथा प्रदेश स्तरवाट कार्यक्रम राख्नु पर्ने
व्यवस्थापकीय	पूँजिगत कार्यक्रमको लागत अनुमान वनाउन समस्या अएको, मातृश्रोत, ग्रेनेज प्रयोगशाला भवन तथा उपकरणहरु पुरानो र जूण भई विग्रिरहने, विधुतीय भोल्टेज न्यून भई कोल्ड रुम संचालनमा कठिनाई तथा उपकरण विग्रीरहने,	पनौती नगरपालीकाको इन्जिनियरबाट काम गरिएको, इलेक्ट्रिकल तथा इलोक्ट्रोनिक्स इन्जिनिएरको दरवन्दि आवश्यक, केन्द्रिय कृषि प्रयोगशालावाट एक थान रेफ्रीजेरेटर सापट लिई काम भएको	प्राविधिक जनशक्ती करारमा राख्ने व्यवस्था हुन पर्ने, प्रयोगशाला नयाँ प्रविधिमा आधारित हुनुपर्ने विधुतीय प्रणाली परिवर्तन गर्न पर्ने

१५. केन्द्रमा माग भए अनुसारको रेशम फुल वितरण स्थिति

क्र.सं.	माग तथा खरिदकर्ताको नाम	ठेगना	परिमाण वाकस
१	नमुना रेशम कृषक समूह	दाङ	६०
२	रेशम विकास कार्यक्रम	धनकुटा	२६
३	प्रजनन् पढी विज कोया श्रोत केन्द्र	धादिङ	१०
४	व्यवसायिक ग्रेनेज केन्द्र भक्तपुर	भक्तपुर	४
५	कमला रेग्मी	पाल्पा	१
६	मिनवहादुर मगर	गोरखा	३
७	रेशम प्रशोधन केन्द्र	सुनसरी	२३
८	मध्यविन्दु कृषक समूह	नवलपुर	२०
९	किम्वु नर्सरी विकास केन्द्र	भण्डारा	५
	जम्मा		१५२

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	माग तथा खरिदकर्ताको नाम	ठेगाना	परिमाण	ईकाई	दर	जम्मा
१	रेशम विज	नमुना रेशम कृषक समूह	दाङ	६०	बक्स	५०	३०००
२	रेशम विज	रेशम विकास कार्यक्रम	धनकुटा	२६	बक्स	५०	१३००
३	रेशम विज	प्रजनन् पिढी विज कोया श्रो.के.	धादिङ	१०	बक्स	५०	५००
४	रेशम विज	व्यवसायिक ग्रेनेज केन्द्र	भक्तपुर	४	बक्स	५०	२००
५	रेशम विज	कमला रेग्मी	पाल्पा	१	बक्स	५०	५०
६	रेशम विज	मिनवहादुर मगर	गोरखा	३	बक्स	५०	१५०
७	रेशम विज	रेशम प्रशोधन केन्द्र	सुनसरी	२३	बक्स	५०	११५०
८	रेशम विज	मध्यविन्दु कृषक समूह	नवलपुर	२०	बक्स	५०	१०००
९	रेशम विज	किम्वु नर्सरी विकास केन्द्र	भण्डारा	५	बक्स	५०	२५०
१०	रेशम कट कोकुन	नेपाल सिल्क हाउस, काठमाडौ	काठमाडौं	४८	केजी	३७५	१८०००
११	Bid Doc. विक्रिवाट प्राप्त राजश्व	कम्पनी		१३	वटा	३०००	३९०००
		जम्मा रकम रु					६४६००

१६. मुख्य उपलब्धी भएका कार्यक्रमहरुको विवरण

क्र.सं.	उपलब्धीहरु	परिमाणात्मक सूचक
१	रेशमको फुल उत्पादन तथा वितरण	नेपालका विभिन्न स्थान दाङ, नवलपरासी, इलाम, सुनसरी, धनकुटा, नुवाकोट, उदयपुर र काभ्रे जिल्लाका कृषकहरुले जम्मा १५२ वक्स फुल वितरण भइ कीरा पालनबाट ३८०० केजी कोकन उत्पादन हुन सहयोग पुगेको
२	बगैचा व्यवस्थापन	कीम्वुको पुरानो तथा नयाँ बगैचा गरि ११० रोपनीमा खनजोत काँटछाँट तथा मलखाद दीई बगैचा सुधार कार्य शुरु गरिएको
३	३५ जातको रेशम कीराको मातृश्रोत सरक्षण कार्य भईरहेको	३३ जातका शुद्ध तथा वर्णशकर फुल उत्पादनमा सहयोग पुगेको ।
४	रेशम कीरा पालन ३५ तालिम	विभिन्न स्थानीय निकाय तथा फर्मामा कार्यरत २० जना अगुवा कृषकहरुलाई तालिम प्रदार गरि क्षमता विकास गरिएको।
५	क्षेत्र विस्तार	६ रो. जग्गामा नयाँ विरुवा रोपण गरि बगैचा विस्तार भएको
६	पूजिगत सुधार तथा निर्माण कार्य	पर्खाल निर्माण कार्य सम्पन्न भएकोले मतृश्रोत संरक्षण इकाई तालिम आवास तथा कार्यलय हाता सुरक्षित भएको ।

१७. उल्लेखनीय कार्यहरु (लक्ष्य नतोकिएका)

- कृषक, समूह, सहकारी, संघ संस्था तथा विद्यालयहरुवाट रेशम खेती प्रविधिसम्वन्धी अध्ययन अवलोकन भ्रमण आएका सहभागीहरुलाई रेशम खेतीवारे जानकारी दिईएको ।
- **अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम :** फार्मको गतिबिधि, किम्बुखेती, रेशम कीराको जीवन चक्र तथा रेशमखेतीको महत्व, फाईदा र आश्यकताका बारेमा अध्ययन गर्न विभिन्न क्षेत्रबाट आएका गै.स.स, कृषक, स्कुलका विद्यार्थी तथा अन्य ईच्छुक महानुभावहरुलाई भ्रमण तथा जानकारी प्रदान गर्ने कार्य जारी नै छ।
- रेशमखेती व्यवसायमा ईच्छुक तथा प्राविधिक सुझाव लिने आउने सेवाग्राहीलाई रेशमखेती व्यावसाय बारे जानकारी एवं आवश्यक पाठ्य सामाग्री समेत उपलब्ध गराई व्यवसाय तर्फ उन्मुख हुन सहयोग मिलेको ।
- परिसर व्यवस्थापन तथा नर्सरी सुधार
  - नागरिक बडापत्र - कार्यालय अगाडी सर्वसाधारणले देखिने गरी राखेको ।
  - रेशम किराको जिवन चक्र - कार्यालय अगाडी सर्वसाधारणले देखिने गरी राखेको ।
  - किम्वुका जातहरुको विवरण तथा ट्याग
  - रेशम कीराको जातीय विशेषता

ख. रेशम विकासका पूर्बाधार एवं भौतिक सुबिधाको उपलब्धता

ख.१ रेशम फुल उत्पादन तथा शित भण्डारण (कोल्डरुम) सुबिधा

रेशमखेतीको आधारभुत संरचनागत संस्था व्यावसायिक ग्रेनेज (रेशम फुल उत्पादन) का लागि व्यावसायिक ग्रेनेज केन्द्र, चितापोल कार्यालय स्थापना भएको छ । उत्पादित रेशम फुल शित भण्डारण तथा फुल ओथारो व्यवस्थापनका लागि त्यस केन्द्रमा अत्यधिक सुविधायुक्त ११ करोड मुल्य बराबरको कोल्डरुमहरु जडान भएका छन् । तर विगत आ.व. २०५६/०५७ देखि हाल सम्म रेशमखेती विकास शाखा खोपासीमा नै व्यावसायिक रेशम फुल उत्पादन (ग्रेनेज) कार्य सम्पादन हुदै आईरहेको छ । यस केन्द्रमा फुल शित भण्डारणका लागि स्थापना भएका कोल्डरुम ३ करोड मूल्य बरावरको चितापोलको तुलनामा न्युन क्षमता र कमस्तरको रहेको छ । गुणस्तरीय फुल शित भण्डारण तथा ईन्कुबेसनको लागि चितापोलमा रहेको सुविधा र गुणस्तर युक्त कोल्डरुमको उपयोग तत्काल गरिनु पर्ने ।

रेशम फुल मध्यम स्तर (१०°से.-२०°से.) तापक्रम व्यवस्थापन सुविधा

जाईकाबाट सहयोग स्वरुप उपलब्ध रेशम फुल शित भण्डारण ५° से. मा गर्नु पहिले र २.५° से.बाट फुल ओथारो (२५° से.) मा लैजानु पुर्व मध्यस्थ तापक्रम (१०°से.-२०°से.) व्यवस्थापन गर्नका लागि यस बर्ष मातृश्रोत संरक्षण र व्यावसायिक ग्रेनेज इकाईमा Split AC जडान भएको छ ।

फुल ढुवानीका दृष्टिले कोल्डरुमबाट फुल झिकेको दुई वा तीन भित्र सम्बन्धित फार्मकेन्द्र वा कृषककहां पुगि सक्नु पर्ने हो, तर फार्मकेन्द्रले आफ्नो स्टेशनमा इन्कुबेशन रुम नभएकोले चिल्सा निस्कने समय पारेर ढुवानी गर्न ओथारो राख्न लगाउने बाध्यता रहेको छ । स्तरिय रेशम चिल्सा कोरल्न मध्यमस्तरको तापक्रम व्यबस्थापन गर्ने कोल्ड रुम चालु गर्नुको साथै हरेक फार्म केन्द्रमा चिल्सा कोरल्ने च्याम्बर (Incubation Chamber) स्थापना गर्नु आवास्यक रहेको छ ।

व्यावसायिक रेशम कीराको जातको उपलब्धता

वि.सं. २०५४ देखि हालसम्म जापानिज बिषेशज्ञ मासुरु चुजुकोले उपलब्ध गराउनु भएको चार किसिमको Purelines बाट जे१२सि१२ बर्णशांकर रेशम फुल एक जात मात्र व्यावसायिक कोया उत्पादनका लागी बितरण हुदै आएको छ । प्रचलित जे१२सि१२ रेशम कीरा जातको कोया उत्पादन क्षमता पहिलो वसन्त र दोश्रो शरदकालिन सिजनमा सफल नै पाईएको छ । दोश्रो वसन्तमा तुलनात्मक बढी तापकम उतार चढाव आद्रता हुने महिना र पहिलो शरदमा तापकम उतारचढाव र आद्रता बढी हुने महिनाका लागि कस भोल्टाईन फुल उत्पादन गरी बितरण गर्ने कार्य यसै बर्षको दोश्रो वसन्तकालिन सिजनमा भएको छ । तर सोको सफल व्यबस्थापनका लागि कतिपया भौतिक सुबिधा थप गर्नु पर्ने हुन्छ ।।

परिशिष्ट १ : रेशमखेती खोपासीमा रहेका भवनको विवरण र प्रयोजन

क्र.सं.	भवन	संख्या	किसिम	प्रयोयजन	भवन कोठामा अतिरिक्त सुबिधा जडान
१	कार्यालय	३	RCC १ तले १ वटा, जस्ता छाना १ तले ३ वटा	अफिस तथा स्टोर	
२	मातृश्रोत रेशम कीरा (३५ जात) पालन तथा संरक्षण	१	ईटाको गाह्रो, सिमेन्ट ढलान भएको आधा भाग २ तला	प्रजनन पिंढी पहिलो पुस्ताको कीरा पालन, फुल उत्पादन र शित भण्डारण	कोल्ड रुम ४, ईन्कुबेशन च्याम्बर १, मध्यमस्तर तापक्रम ब्यबस्थापन एसी १, विन्डो एसी २
३	मातृश्रोत रेशम कीरा (३५ जात) पालन तथा संरक्षण	१			
४	रेशम फुल उत्पादन तथा भण्डारण	२	RCC १ तले १ वटा, टिनले छाएको १ तले १ वटा	प्रजनन पिंढी दोश्रो पुस्ताको कीरा पालन र फुल उत्पादन	कोल्ड रुम १, ईन्कुबेशन च्याम्बर १, मध्यमस्तर तापक्रम ब्यबस्थापन एसी १, विन्डो एसी २
५	जेनेरेटर भवन	१	ग्रीलले बारेको जस्ता छाना	कोल्डरुम, एसि नियमित संचालन गर्न लोड सेडिंगको समयमा बिधुत आपूर्ति	५० के भी ए जेनेरेटर
६	रेशम कोया भण्डारण	१	आर सि सी ढलान	कृषकहरुबाट खरिद गरेको कोया भण्डारण	पाटिसन गरिएको
७	रेशम धागो प्रशोधन (रिलिंग तथा टुईस्टिंग)	१	ईटाको गाह्रो जस्ता छाना एक तले	रेशम कोया ग्रेडिंग तथा धागो कात्ने	कोया पकाउने बोईलर सुबिधा सहितको धागो कात्ने मेशिन
		१	आर सि सि एक तले	कातेको रेशम धागो टुईस्टिंग तथा बाईन्डिंग गर्न	टुईस्टिंग तथा बाईन्डिंग मेशिन जडान
८	वेस्टेज भण्डारण	१	ईटाको गाह्रो जस्ता छाना एक तले	रिलिंग बेस्टेज भण्डारण तथा चर्खाबाट कात्ने कक्ष	

क्र.सं.	भवन	संख्या	किसिम	प्रयोयजन	भवन कोठामा अतिरिक्त सुबिधा जडान
९	तालिम कक्ष	१	ईटाको गाह्रो एक तले जस्ताको छाना	कृषक तथा प्राबिधिकलाई तालिम दिने	रेशम म्युजियम
१०	प्रशिक्षार्थी आवास	१	ईटाको गाह्रो दुई तले ढलान	कृषक तथा मध्यमस्तर प्राबिधिक छात्रबास	
११	अफिसर क्वार्टर	४	ईटाको गाह्रो सिमेन्ट ढलान एक तले	अफिसर आवास	
१२	नन् अफिसर क्वार्टर	३	ईटाको गाह्रो दुई तले जस्ताको छाना	नन् अफिसर आवास	
१३	कीरा पालन टहरो	२	ईटाको गाह्रो माटो भुई १ तले जस्ता/झिंगटी छाना	ठुला कीरा पालन गर्न	
१४	कोया सुकाउने भट्टी	१	ईटाको गाह्रो टिनको छाना	कृषकबाट कोया खरिद गरेर ल्याएपछि मोथ निस्कनु पुर्ब प्युपा मार्ने काम	बाहिर कोया फिंजाउने बरण्डा र भित्र फलामको ऱ्याकको सुबिधा भएको चिम्नी सहितको भवन
१५	अन्य	४	ईटाको गाह्रो माटोको भुई एक तले जस्ता/ झिंगटी छाना	फिल्ड सामाग्री स्टोर, ग्यारेज, बिधुत तथा स्टाबिलाईजर, पाले घर	

परिशिष्ट २ : रेशमखेती विकास शाखामा रहेका ३५ जात मातृश्रोत रेशम कीराको जातीय विशेषता

SN	Race	Source country	Entry year	Larval character		Cocoon character		Av. Shell ratio	Voltines
				Marking5th instar	Color	Appearance	Color		
1	J1	Japan	1998	marking at head and thorax two places	Cream white	Medium peanut	Brown white	23	Bivoltine
2	J2	Japan	1998	Marking at head region	Cream white	Medium peanut	Brown white	22	Bivoltine
3	J3	Japan	2000	Marking at head region	Cream white	Long peanut	Brown white	21.84	Bivoltine
4	C1	Japan	1998	Plain	Apparent white	Long oval	Apparent white	24	Bivoltine
5	C2	Japan	1998	Plain	Apparent white	Short oval	Apparent white	22.78	Bivoltine
6	C3	Japan	2000	Plain	Apparent white	Long oval	Apparent white	24.7	Bivoltine
7	N4	India	1990	Plain	Apparent white	Pointed long Oval	Silver white	21.26	Bivoltine
8	N5	India	1990	Plain	Apparent white	Extended long oval	Brown white	22.42	Bivoltine
9	N6	India	1990	Dark Marking at head region	Cream white	Deep Peanut	Brown white	18.93	Bivoltine
10	N7	India	1990	Light marking at head region	White	Round Peanut	Brown white	19.39	Bivoltine
11	N8	pakistan	1990	Marking at head region	Dark brown	Peanut	Brown white	20.63	Bivoltine
12	N9	pakistan	1990	Plain	White	Extended long oval	Brown white	22.44	Bivoltine

SN	Race	Source country	Entry year	Larval character		Cocoon character		Av. Shell ratio	Voltines
				Marking5th instar	Color	Appearance	Color		
13	N107	Japan	1999	marking at head and thorax two places	Cream white	Extended. long Peanut	Brown white	22.00	Bivoltine
14	N108	Japan	1999	marking at head and thorax two places	Dark brown white	Extended. long Peanut	Brown white	21.00	Bivoltine
15	N109	Japan	1999	Marking at head region	Cream white	Extended. long Peanut	Apparent white	22.13	Bivoltine
16	N110	Japan	1999	Marking at head region	Cream white	Long oval	Apparent white	24.1	Bivoltine
17	N111	Japan	1999	Plain	Apparent white	Long oval	Apprearant white	24.13	Bivoltine
18	N112	Japan	1999	Marking and plain mix	Cream white	Long round oval	Apparent white	21.68	Bivoltine
19	N113	Japan	2002	Marking at thorax thorax	Cream white	Short peanut	Brown white	22.35	Bivoltine
20	N114	Japan	2002	Marking at head and thorax	Brown, white	Long peanut	Brown white	21.48	Bivoltine
21	N115	Japan	2002	Plain	Apparent white	Long Oval	Apparent white	25.33	Bivoltine
22	N116	Japan	2002	Plain	Apparent white	Short Oval	Apparent white	23.73	Bivoltine
23	N201	Korea	1997	Sex limited	Cream white	Shrt Oval	Apparent white	23.53	Bivoltine
24	N202	Korea	1997	Marking at head and thorax	Brown, white	Short Peanut	Apparent white	22.32	Bivoltine
25	K101 (P)	Ashahi	Selected form	Marking at head and thorax	Dark white	Normal Peanut	Brown white	24.58	Bivoltine

SN	Race	Source country	Entry year	Larval character		Cocoon character		Av. Shell ratio	Voltines
				Marking5th instar	Color	Appearance	Color		
26	K101 (O)	Tokhai	japanese early commer cial race (Back cross)	Plain and marking	Apparent white	Peanut oval mix	Brown white	23.9	Bivoltine
27	K103 (P)	Foyo		Marking at head and thorax	Cream white	Normal Peanut	Brown white	22.77	Bivoltine
28	K103 (O)	Tokhai		Plain and marking	Brown	Oval round	Brown white	23.99	Bivoltine
29	K104 (O)	Fuyo		Plain and marking	Brown	Oval round	Brown white	22.39	Bivoltine
30	K104 (P)	Chokuwani		Marking at head and thorax	Cream white	Normal Peanut	Brown white	21.77	Bivoltine
31	K(O)	Korea	2003	Plain and marking	Brown, white	Oval Peanut mix	Brown white	21.29	Bivoltine
32	K(P)	Korea	2003	Marking at head and thorax	Cream white	Normal Peanut	Brown white	22.47	Bivoltine
33	Khopasi-1	Bangladesh	1990	Marking at head and thorax	Cream white	Deep Peanut	Yellow		Multi voltine
34	Nepal-2	Bangladesh	1990	Plain	Apprearant white	Short Oval	Yellow		
35	TL	Lawas	2064	Plain	Apprearant white	Long oval	Brown white		

परिशिष्ट ३ : मातृश्रोत संरक्षण एकाई

सि.नं.	बातानुकुलित कोठाको विवरण	प्रयोजन विवरण	संख्या	चालु अवस्था	आ.ब ०७७/७८ मा सुधार	कैफियत
१	इकुबेशन रुम स्पिलिट ए.सी.	मध्यमस्तर तापक्रम व्यबस्थापन (२५ देखि १०° से.) र ईन्कुबेशन	१	४ वर्षदेखि काम नदिएको	मास्टर पिसि बोर्ड लगायत अन्य सामान फेरेर मर्मत गरेको	पुरानो मोडलको एसि भएकोले मर्मत गरि राख्न कठिनाई
५	इकुबेशन रुम स्पिलिट ए.सी.	ओथारो	१	पुरानो मर्मत गर्नु पर्ने अवस्थामा चालु राख्न	नयां जडान	पुरानो एसीको भर नभएकोले नयां एसि एक खरिद गरी अर्को कोठामा जडान
४	ईन्कुबेशन च्याम्बर	ओथारो राख्न	१	३ वर्षदेखि काम नगरेको	कन्ट्याक्टर, रिले, क्यापासिटर फेरेर ग्यांस फिल गरेको	सेटिंग समस्या परिरहेको ।
२	विन्डो ए.सी.	रेशम कीरा पालन र फुल उत्पादन गर्न	२	४ वर्षदेखि काम नदिएको	मर्मत भएर हाल चालु	थप मर्मत गरी चालु गर्नु भन्दा क्रमशः नयां सेट राख्नु उपयूक्त
३	चिलिंङ्ग च्याम्बर	फुल शित भण्डारण २.५ देखि ५° से)	४	२ वटा	क्यापासिटर, टाईमर फेरेर ग्यांस फिल गरेको	नियमित चालु गरिरहनु पर्ने भएकोले खिईएर टुटेर जलेर गईरहने, बाकी २ वटा आगामी बर्ष मर्मत गर्न पर्ने ।
६	जेनेरेटर			स्वचलित प्रणाली बिग्रको	बिद्युत लाईन बनेपा पछि खोपासी र दुबै नहुदा जेनेरटर अटो स्थापना	बनेपाको बिधुत अफ भएपछि खोपासी लाईनले पिक अप गर्नु अघि जेनेरेटर स्वचालित भई ५ मिनट पछि बन्द हुने गरेको ।

परिशिष्ट ४ : फार्म केन्द्रस्तरमा शरदकालिन र वसन्तकालिन मौसममा गरिने रेशम फुल उत्पादन, प्रशोधन तथा भण्डारण र कृषकस्तरमा कोया उत्पादन फोलो चार्ट

४.१ शरदकालिन रेशम फुल उत्पादन, व्यवस्थापन र व्यावसायिक रेशम कोया उत्पादन

कृयाकलाप	दिन	शुरु	अन्त्य	उत्पादन स्थल
रेशम कीरा पालन तथा बिजकोया उत्पादन	३५	भाद्र अन्तिमहप्ता	अशोज सम्म	रेशमखेती विकास फार्म केन्द्र भण्डारा, धुनिबेशी, बन्दिपुर, चितापोल
रेशम फुल उत्पादन	३०	आश्विन दोश्रो हप्ता	कार्तिक तेश्रो हप्ता	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
फुलको सुषुप्त अवस्था व्यबस्थापन २५ देखि २०, १५ डिग्री सेन्टिग्रेड तापक्रम कायम क्रमश ६०, ५०, ४० दिन	१५०	कार्तिक	बैशाख	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
फुल प्रशोधन - फुल धुने, ब्लीचिंग गर्ने, नुन पानी र फर्मालीन उपचार	१५	बैशाख शुरु	बैशाख	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
५ देखि २.५ डिग्री सेन्टिग्रेड तापक्रममा फुल शित भण्डारणमा राख्ने	१२०	जेष्ठ	भदौ	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
ओथारो व्यबस्थापन (२५ डिग्री सें) फुल बितरण	१२	भदौ पहिलो हप्ता देखि	असोज	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
व्यावसायिक रेशम कोया उत्पादन	३५	आश्विन	कार्तिक	कृषक समूह तथा समुदाय

४.२ वसन्तकालिन रेशम फुल उत्पादन, ब्यवस्थापन र व्यावसायिक रेशम कोया उत्पादन

कृयाकलाप	दिन	शुरु	अन्त्य	उत्पादन स्थल
रेशम कीरा पालन तथा बिजकोया उत्पादन	३५	चैत्र दोश्रो हप्ता	बैशाख	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी, भण्डारा, धुनिबेशी, बन्दिपुर, चितापोल
रेशम फुल उत्पादन	३०	बैशाख तेश्रो हप्ता	जेष्ठ	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
फुलको सुषुप्त अवस्था ब्यबस्थापन २५, २०, १५, १० डिग्री सेन्टिग्रेड तापक्रम कायम क्रमश ६०, ५०, ५० र ४५ दिन	१९५	जेष्ठ	पौष	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
फुल प्रशोधन - फुल धुने, ब्लीचिंग गर्ने, नुन पानी र फर्मालीन उपचार	१५	माघ	माघ १५	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
५ देखि २.५ सेन्टिग्रेड तापक्रममा फुल शित भण्डारणमा राख्ने	९०-१२०	माघ १६	चैत्र-जेष्ठ	रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
ओथारो ब्यबस्थापन तथा फुल बितरण	१२	चैत्र पहिलो हप्ता देखि		रेशमखेती विकास केन्द्र खोपासी
व्यावसायिक रेशम कोया उत्पादन	३५	चैत्र दोश्रा/तेश्रो हप्ता	आषाढ १५	कृषक समूह तथा समुदाय

परिशिष्ट ५ : रेशमजन्य उत्पादनको मुल्य निर्धारण तथा सूची

मिति २०६८/०९/२८ गते को बैठकको निर्णयअनुसार रेशमजन्य बस्तुको मूल्य निर्धारण निम्न अनुसार रहेको छ । रेशम कोयाको मूल्य प्रति अन्तराष्ट्रिय धागोको मुल्यलाई विचार गर्दा रेशम कोया तथा धागोको मूल्य निम्नानुसार भएको छ । अन्तराष्ट्रिय मूल्य तथा उत्पादन लगतलाई मध्य नजर गरी प्रति कोष अनुपात रु १५ (पन्ध्र) कायम भएको छ । कोष अनुपात अनुसार बृद्धि गर्दा विभिन्न गुणस्तरको रेशम कोयाको मूल्य तपसिल अनुसार हुने देखिन्छ ।

क) कोष अनुपातको आधारमा कोयाको मुल्य

सि.नं.	कोश अनुपात	कोशको वर्ग	हालको मूल्य ११ प्रति सेल	बृद्धि मूल्य १५ प्रति सेल
१	२५ वा २५ भन्दा माथि	५ क	२७५	३७५
२	२४-२४.९९	४ क	२६४-२७४.९	३६०-३७४.८५
३	२३-२३.९९	३ क	२५३-२६३.९	३४५-३५९.८५
४	२२-२२.९९	२ क	२४२-२५२.९	३३०-३४४.८५
५	२१-२१.९९	क	२३१-२४१.९	३१५-३२९.८५
६	१९-२०.९९	ख	२०९-२३०.९	२८५-३१४.८५
७	१६-१८.९९	थ	१६-२०८.९	२४०-२८४।८५
८	१६ भन्दा कम	घ	१७६	२४०
९	कृषकले छुटायर ल्याएको नराम्रो		रु. ५० प्रति के.जी	रु. ७० प्रति के.जी
१०	ग्रेडिङ्ग गर्दा निस्केको नराम्रो		रु. ४५ प्रति के.जी	रु. ६० प्रति के.जी

ख) रेशम धागो :

विवरण	वर्तमान मूल्य रु	कायम गरिएको मूल्य रु
धागो कतुवा	१६०० प्रति के.जी	१९०० प्रति के.जी
धागो जागुरी २०० देखि २५० डेनियर १०० देखि २०० डेनियर १०० भन्दा कम	२३०० प्रति के.जी. - - -	 २६०० २८०० ३२००
धागो कच्चा रेशम (Reeling)	-	३५००

परिशिष्ट ६ : रेशम विकास केन्द्र, खोपासीमा उत्पादन हुने रेशमजन्य उत्पादनको प्रस्तावित मूल्य (आ.व. २०८०/८१)

क) कोष अनुपातको आधारमा कोया (कोकुन) को मुल्य प्रति के.जी.

सि. नं.	कोश अनुपात	कोशको वर्ग	साविक मुल्य रु प्रति केजी (रु ३० प्रति सेलको आधारमा)	प्रस्तावित मुल्य रु प्रति केजी (रु ३० प्रति सेलको आधारमा)	प्रस्तावित मुल्यका आधार
१	२५ वा २५ भन्दा माथि	५ क	३७५	७५०	विगतको अभ्यास, उत्पादन लागत, तथा छिमेकी मुलुक भारतको वजार मुल्यका आधारमा । विगत १२ वर्ष अगाडि निर्धारण गरिएको मूल्य भएकोले बृद्धि गर्न अति आवश्यक भएको ।
२	२४—२४.९९	४ क	३६०-३७४.८५	७२०-७४९	
३	२३—२३.९९	३ क	३४५-३५९.८५	६९०-७१९	
४	२२—२२.९९	२ क	३३०-३४४.८५	६६०-६८९	
५	२१—२१.९९	क	३१५-३२९.८५	६३०-६५९	
६	१९—२०.९९	ख	२८५-३१४.८५	५७०-६२९	
७	१६—१८.९९	ग	२४०-२८४।८५	४८०-५६९	
८	१६ भन्दा कम	घ	२४०	४८०	
९	कृषकले छुटायर ल्यायको नराम्रो		रु. ७० प्रति के.जी	१४०	
१०	ग्रेडिङ्ग गर्दा निस्केको नराम्रो		रु. ६० प्रति के.जी	१२०	
११	कट कोकन			७५०	

ख) रेशम धागो :

विवरण	प्रस्तावित मुल्य प्रति के.जी.	कैफियत
धागो कतुवा	३४२०	विगत १२ वर्ष अगाडि निर्धारण गरिएको मूल्य भएकोले बृद्धि गर्न अति आवश्यक भएको
धागो जागुरी		
२०० देखि २५० डेनियर	४६८०	
१०० देखि २०० डेनियर	५०४०	
१०० डेनियर भन्दा कम	५७६०	
धागो कच्चा रेशम रिलिङ	६३००	

ग) किम्बु विरुवा तथा कटिंगः

विवरण	प्रस्तावित मुल्य रु प्रति वटा	कैफियत
किम्वु विरुवा	५	विगत १२ वर्ष अगाडि निर्धारण गरिएको मूल्य भएकोले बृद्धि गर्न अति आवश्यक भएको
किम्वु कटिङ्	१	

घ) रेशम कीरा तथा फुल :

विवरण	प्रस्तावित मुल्य रु प्रति वाकस	कैफियत
रेशम फुल अण्डा	१००	एक वाकस वरावर २०००० फुल वा १२ ग्राम
रेशम चौकि कीरा	२००	

परिशिष्ट ७ : रेशम विकास केन्द्र, खोपासीमा संरक्षित रहेका किम्बुका जातहरुको विशेषता

सि.नं.	जात	स्रोत देश	जातिय गुण	कैफियत
१.	कान्भा-२	भारत	यसको पात नरम र पोसिलो हुन्छ। रेशम कीराले यसको पात निकै मन पराएर खान्छ। यसका पातहरु सग्ला हुन्छन्	हाल प्रचलित र कटिंगबाट सहज प्रशारण गर्न सकिने
२.	मैसुर लोकल	भारत (मैसुर)	पातहरु कुनै सग्ला हुन्छन् भने कुनै चिरिएका हुन्छन्। सहायक हाँगाहरु निकै निस्कन्छन् कान्भा-२ तुलनामा पात सानो तर रेशम कीराले मन पराएर खाने।	व्यवसायिक दृष्टिले अनुपयुक्त
३	एस-५४	भारत	यसका पातहरु सग्ला हुन्छन् र पात पोषिलो हुनुको साथै कीराले पनि निकै मन पराएर खाने	सिचाईको सुविधामा मात्र उत्पादन
४	एस-३६	भारत	एस-५४ जातसँग मिल्दोजुल्दो तर कम पोषिलो	सिचाईको सुविधामा मात्र उत्पादन
५	लन-४०	चिन	पातहरु सग्ला निकै नरम र कलिला देखिन्छन् तर कम पोषिलो	
६	चाईनिज हाईब्रिड	चिन	सा-२ र लन क्रस गरी विकास गरिएका पात ठूला र सग्ला	ठूला कीरा पालनको दृष्टिले उपयुक्त
७	हुसान	चिन	पातहरु साना, कुनै सग्ला र कुनै चिरिएका।	व्यवसायिक दृष्टिले अनुपयुक्त
८	ईचिनोसे सि	जापान	जापानबाट चिन हुँदै नेपालमा भित्रिएको पातहरु चिरिएका तर चिल्लो पना बढी। रेशम कीराले खुब मन पराएर खान्छ	यस किम्बुको जातलाई कटिङ बिधिबाट प्रसारण गर्न सकिंदैन
९	ईचिनोसे के	जापान	जापानबाट दक्षिण कोरिया हुँदै नेपालमा भित्रिएको र पातहरु चिरिएका र ईचिनोसे सि भन्दा खस्रो भएतपनि रेशम कीराले खुब मन पराएर खान्छ।	यस किम्बुको जातलाई कटिङ बिधिबाट प्रसारण गर्न सकिंदैन।
१०	भिक्टोरी-१	भारत	कान्भा २ को तुलनामा पात केहि खस्रो तर पात लाम्चा र ठूलो हुनाले उत्पादन धेरै।	कान्भा २ जस्तै कटिङ बिधिबाट सजिलै प्रसारण गर्न सकिन्छ
११	बि१ २२	जापान	बोटको फेद दहो, पात बाक्लो, सग्ला तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो हुन्छन्।	ठुला कीरापालन र चिसान जग्गाको लागी उपयुक्त

सि.नं.	जात	स्रोत देश	जातिय गुण	कैफियत
१२	बि१ २३	जापान	बोटको फेद दहो, पात बाक्लो र चिरिएका तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो	ठुला कीरापालन र चिसान जग्गाको लागी उपयुक्त
१३	बि१ २४	जापान	बोटको फेद दहो, पात बाक्लो र चिरिएका तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो	ठुला कीरापालन र चिसान जग्गाको लागी उपयुक्त
१४	बि१ २५	जापान	बोटको फेद दहो, पात बाक्लो र चिरिएका तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो	ठुला कीरापालन र चिसान जग्गाको लागी उपयुक्त
१५	भोटे	ईलाम स्थानीय	पातको आकार ठुलो र हल्का पहेलो पना र खस्रो	ठुला कीरापालन गर्नसकिन
१६	समालबुङगे	ईलाम स्थित समालवुंग	पात बाक्लो र सग्ला तर खस्रा	ठुला कीरापालन गर्नसकिने
१७	कोशन	जापान		
१८	केन्मोची	जापान	पातको आकार ठुलो	कीराले कम मन पराउने
१९	स्यागंजा लोकल	स्यागंजा	पातको आकार प्रकार कान्भा जस्तो तर पात मसिना	व्यवसायिक दृष्टिले अनुपयुक्त
२०	खोपासी १	खुमल्टार	पात सग्लो तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो	तुषारो सहन सक्ने
२१	खोपासी २	खुमल्टार	पात सग्लो तर कान्भा २ को तुलनामा खस्रो	तुषारो सहन सक्ने
२२	खोवाईचिंगो	जापान	पात ठुलो र लाम्चो	कीराले कम मन पराउने
२३	गारियु	जापान	डांठ बांगो टिगों	सौन्दर्यताको लागी

परिशिष्ट ८ : केन्द्रबाट सञ्चालित तालिमहरुको विवरण

१. तलिमको नामः रेशम कीरा पालन ३५ दिने कृषक स्तर तालिम

तलिम अवधिः २०७८/०५/१८ देखि २०७८/०६/२

क्र.सं.	नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	विदुर प्रसाद पौडेल	धनकुटा, महालक्ष्मी- न. पा. - ७	९८२४३८९६३१
२	कमला तामाङ	काभ्रे, नमोवुद्ध न. पा. - १०	९८४१९७४३५२
३	सुधिर भट्टराई	पाल्पा, तानसेन न. पा. - ६	९८५११५१३५८
४	कमला रेग्मी	पाल्पा, वगनासकालि गा. पा. - २	९८५७०६५६०२
५	लाल माया तमाङ	नुवाकोट, म्यागाङ - ३	९८२३२७६९७१
६	सोमबहादुर राई	ईलाम, ईलाम न. पा. - १०	९८४२२७७३७५
७	दुर्गाविहादुर थापा	गोरखा, सहिदलखन गा. पा. - ६	९८२६१६७०४५
८	उपा चौधरी	दाङ, लमही न. पा. - २	९८०७२३१८२७
९	कमल वस्याल	पाल्पा, तानसेन न. पा. - ६	९८४७५२४९८८
१०	ज्ञानबहादुर बोहरा	नवलपुर, मध्यविन्दु न. पा. - ४	९८१६४७१२८१
११	शंकर प्रसाद महतो	नवलपुर, मध्यविन्दु न. पा. - ४	९८२१९६६७७०७
१२	जोगराज चौधरी	दाङ, गढवा गा. पा. - ४	९८०३३७१३५५
१३	दिपेन्द्र शाह	दाङ, गढवा गा. पा. - ४	९८२२८३४९०७
१४	प्रशान्त तेली	दाङ, गढवा गा. पा. - ६	९८६८६४२९५८
१५	चनक राना	काभ्रे, मण्डनदेउपर न. पा. - ९	
१६	ज्ञान बहादुर तमाङ	सिन्धुली, दुधौली न. पा. - ९	९८२७६८९८०५
१७	विष्णु बहादुर थापा	नवलपुर, मध्यविन्दु न. पा.- ४	९८४४२३२०४७
१८	सुवोध चन्द्र चौधरी	दाङ, गढवा गा. पा.- ३	९८०६२७३५७०
१९	तेज बहादुर के. सी.	नवलपुर, मध्यविन्दु न. पा.- ४	९८४७०९५९७९
२०	टुक नारायण महतो	नवलपुर, मध्यविन्दु न. पा. ४	९८६७०४३४४०
२१	श्री लिना थापा	गोरखा, सहिदलखन गा. पा. - ६	९८१८०८६२५२

२. रेशम खेती सम्वन्धी १५ दिने प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम कार्यक्रमको सहभागी

मिति २०७८/०८/२० देखि २०७८/०९/०५

क्र.सं.	पद	नामथर	सम्पर्क नं.	कार्यरत कार्यालय
१.	प्रा. स.	श्री चिरञ्जिवी पुरी	९८६६९१६८३४	कृषि विकास श्रोत केन्द्र, स्याङ्जा
२.	ना.प्रा.स.	श्री करिस्मा राई	९८४२२२००३२	वाली संरक्षण प्रयोगशाला, हरिहरभवन
३.	ना.प्रा.स.	श्री उमा पुन	९८६४४३१८८४	पोखरा महानगरपालिका, कास्की
४.	वाली संरक्षण अधिकृत	श्री बसन्त राज श्रेष्ठ	९८३२१४१८००	महालक्ष्मी नगरपालिका, धनकुना
५.	प्रा. स	श्री शशी कुमार सिंह	९८५६०१४२१३	रेशम विकास कार्यालय, धनकुटा
६.	ना.प्रा.स.	श्री निरमाया तमाङ	९८१५९३९४०४	माई नगरपालिका, ईलाम
७.	प्रा. स	श्री साबित्रा कार्की	९८४२३२२९०२	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका, मोराङ
८.	ना.प्रा.स.	श्री सुरज पौडेल	९८१६६८५१८८	बन्दीपुर गाउपालिका, तनहुं
९.	प्रा. स	श्री विक्रम सुवेदी	९८१८८४५५५१९	कमला गाउपालिका, झापा
१०.	ना.प.से.प्रा	श्री महेन्द्र जर्गामगर	९८४३५३५९०७	महाभारत गाउपालिका, काभ्रे
११.	ना.प्रा.स.	श्री अमित छन्तायल	९८४९०४२१८७	मध्यविन्धु नगरपालिका, नवलपरासी
१२.	प्रा. स	श्री राधिका भण्डारी	९८६५९६०८५८	कृषि ज्ञान केन्द्र, नवलपरासी
१३.	ना.प्रा.स.	श्री कृति श्रेष्ठ	९८४७७६०९४४	शहिद लखन गाउपालिका, गोरखा
१४.	ना.प्रा.स.	श्री हिमा कुमारी पुन मगर	९८६८६३१८९१	रुन्टीगढी गाउपालिका, रोल्पा
१५.	ना.प्रा.स.	श्री मिना बस्नेत	९८४८५१७०८७	साल्पा सिलिछो गाउपालिका, भोजपुर

३. रेशम खेती सम्वन्धित १५ दिने प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम कार्यक्रमको सहभागी

मिति २०७८/१२/८ गते देखि २०७८/१२/२२ सम्म

क्र.सं.	पद	नामथर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.
१.	ना.प्रा.स	श्री शर्मिला कार्की	पनौती नगरपालिका, काभ्रे	९८४१७९६८१९
२.	अधिकृत छैठौं	श्री जयराम अधिकारी	प्रजनन् पढि विजकोया श्रोत केन्द्र, धादिङ	९८४७६१३६७३
३.	ना.प्रा.स	श्री अशिष चौधरी	बागवानी विकास श्रोत केन्द्र, पोखरा	९८१५६९७२७५
४.	ना.प्रा.स	श्री नव राज भुसाल	कृषि विकास श्रोत केन्द्र, स्याङ्जा	९८४३२८८००८
५.	प्रा.स	श्री निराजन खड्का	पौवादुङवा गा.पा, भोजपुर	९८४२९६३०८६
६.	ना.प्रा.स	श्री चेवन कुमार भण्डारी	छथर जोरपाटी गा.पा, धनकुटा	९८४२३६६०२१
७.	ना.प्रा.स	श्री पुर्णिमाया राई	व्यवसायिक किट विकास केन्द्र, तनहु	९८६२८४८४११
८.	कृषि प्राविधिक	श्री निमा कुमारी चौधरी	गढवा गा. पा, दाङ	९८०९७१६५९०
९.	कृषि प्राविधिक	श्री आकृति अधिकारी	गढवा गा. पा, दाङ	९८६११७८३२९
१०.	ना.प्रा.स	श्री नुमा राई	चौदण्डीगढी न. पा, उदयपुर	९८४३३४२१२०
११.	ना.प्रा.स	श्री निशाना गुरुङ	सिद्धिचरण न.पा, ओखलढुङ्गा	९८४३८०५६९४
१२.	ना.प्रा.स	श्री दिपक नेपाली	थवाङ् गा.पा, रोल्पा	९८६३१२६९३४
१३.	ना.प्रा.स	श्री पदम ऐडी	मण्डनदेउपुर न.पा, काभ्रे	९७४९९००५५५
१४.	अधिकृत छैठौं	श्री रामचन्द्र भट्टराई	कृषि ज्ञानकेन्द्र, काभ्रे	९८४१०००३५६
१५.	ना.प्रा.स	श्री रेवत वहादुर राई	महालक्ष्मी न.पा, धनकुटा	९८४२५०९०५८

४. रेशम कीरा पालन कृषक स्तर तालिम

मिति २०७९/०५/०५ देखि २०७९/०६/०८ सम्म

क्र.सं.	नाम थर	ठेगाना	सम्पर्क
१	श्री डम्वर वहादुर चौवान	ईलाम न.पा.-९, ईलाम	९८१७९३९६४४
२	श्री चुडामडी खतिवडा	ईलाम न.पा.-९, ईलाम	९८४२७८०४७५
३	श्री दिपेन राई	मधुमल्ला गा.पा-०२, मोरङ्ग	९८२९३१८७३८
४	श्री ओमबहादुर भण्डारी	मध्यविन्दु-०४, नवलपुर (सुस्ता पुर्व)	९८११४००७१४
५	श्री टेकबहादुर राना	महालक्ष्मी न.पा-०७, धनकुटा	९८००९९३०७३
६	श्री छत्रबहादुर राई	रोङ्ग गा.पा -०६, ईलाम	९८२५९५६०२५
७	श्री कुमार पौडेल	महालक्ष्मी न.पा -०७, धनकुटा	९८२५३२०१४३
८	श्री मन वहादुर आले मगर	सहिद लखन गा.पा.-६, गोरखा	९८२६१९१०८९
९	श्री डिल कमारी राना	सहिद लखन गा.पा.-६, गोरखा	९८१३४२७२०३
१०	श्री धन माया थापा	सहिद लखन गा.पा.-६, गोरखा	९८०६५४२१४३
११	श्री पूर्णीमा गुरुङ	शिवपुरी गा.पा.- ८, नुवाकोट	९८१४१९२९७७
१२	श्री सुजु विश्वकर्मा	धुनिवेशी न.पा.-८, धादिङ	९८६०४७९०४१
१३	श्री ज्योती महतो	मध्यविन्दु न.पा.-४, नवलपुर (सुस्ता पुर्व)	९८१४४३८७४१
१४	श्री झनमाया महतो	मध्यविन्दु न.पा.-४, नवलपुर (सुस्ता पुर्व)	९८१२४३३६६०
१५	श्री तुलसी कमारी थारु	मध्यविन्दु न.पा.-४, नवलपुर (सुस्ता पुर्व)	९८११४७२३५६
१६	श्री विनोद प्रसाद भट्टराई	वेथानचोक गा.पा.-०६, काभ्रे	९७४१६९१६९०
१७	श्री प्रकाश भट्ट	भिमदत्त न.पा-०६, कञ्चनपुर	९८६२४१९९३१

परिशिष्ट ९ : विगतमा रेशम खेती पकेट क्षेत्र र कृषक समूहरुको विवरण

क) पकेट क्षेत्र बिशेष बृक्षारोपण गरेको बिरुवा संख्या, हाल उत्पादनशिल किम्बु बिरुवा र कीरा पालन क्षमताको बिबरण

चौबास गा.बि.स.को जनजागरण रेशम कृषक समूह र सो क्षेत्रमा किम्बु खेती बिस्तार

बिरुवा रोपेको साल	बिरुवा संख्या	हाल कीरापलन उत्पादनशिल बिरुवा	कीरापालन क्षमता
पुरानो	१००००	५००००	२५ बक्स
२०६५	३८०००		
२०६६	१००००		
२०६७	१००००		
२०६९	१५०००		
२०७७	१६०००		

बुढाखानी गा.बि.स.को घमाईलो बरेघारी रेशम कृषक समूह र कुएल घारी रेशम कृषक समूह, बाह्रबिसे गोसडांडामा किम्बु खेती बिस्तार ४ हे.(४००००) **उत्पादनशिल बिरुवा २०००० (४ हे.)**

बिरुवा रोपेको साल	बिरुवा संख्या	हाल कीरापलन उत्पादनशिल बिरुवा	कीरापालन क्षमता
२०७६	१२४५०	२००००	१५ बक्स
२०७७	५७००		

महादेवस्थान सेतीदेबी महिला रेशम कृषक समूह र इन्द्रावती रेशम कृषक समूहमा गरिएको किम्बु बृक्षारोपण **२०००० संख्यामा (४ हे.) उत्पादनशिल रहेको ।**

बिरुवा रोपेको साल	बिरुवा संख्या	हाल कीरापलन उत्पादनशिल बिरुवा	कीरापालन क्षमता
२०५१	१२४५०	२००००	१५ बक्स
२०६३	५७००		
२०७७	७०००		

दाप्चा क्षेत्र लालिगुरास बहुउद्देश्य रेशम कृषक समूह, पुरानागाँउ, श्रृजनशिल ग्रामिण महिला विकास संघ छत्रेबाँझमा श्यामपाटी, खनालथोक गा.बि.समा १००००० किम्बु विरुवा बृक्षारोपण भएकोमा ५०००० बिरुवा (८हें) उत्पादनशिल रहेको ।

बिरुवा रोपेको साल	बिरुवा संख्या	हाल कीरापलन उत्पादनशिल बिरुवा	कीरापालन क्षमता
२०५१	१५००	५००००	३५ बक्स
२०६५	२५७००		
२०६८	३५०००		
२०७६	२५०००		

- पकेट क्षेत्र संखुमा ३००० उत्पादनशिल बिरुवा रहेका छन् ।
- रयाले गा.बि.स.मा १० हे क्षेत्रफलमा २०६८ सालमा किम्बु बृक्षारोपण गरिएकोमा मृग चरणको समस्याले कोया उत्पादन हुन नसकेको ।
- सांगाचोक गा.बि.स सिन्धुपाल्चोक गा.बि.स.मा २०६८ मा २० हजार र २०६९ मा ३५ हजार गरी ५५ हजार (७ हे) बृक्षारोपण भएको छ । आगामाी बर्ष **२०** बक्स कीरा पालन गर्न सकिने ।
- दोलखामा यस बर्ष २०६९ मा २० हजार बृक्षारोपण भएको छ ।

परिशिष्ट १० : आ.व. २०७७/०७८ मा वसन्तकालिन रेशमकीरा पालन गरेका कृषकहरुको उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या र कीरापालन क्षमता विवरण

सि.नं	कृषकको नामथर	गा.वि.स.	वडा नं.	मो.नं.	उमेर	किम्बु वगैचा	उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या	कीरापालन क्षमता (बक्स)	कैफियत
१	रेशम पाण्डे (क)	चौबास	२	९७४१२२९३०४	३२	बारीको डिलमा	११००	२	
२	लोक बहादुर कुंवर	चौबास	२	९८०३३७३१२१	५०	बारीको डिलमा	१००००	५	
३	धन बहादुरकुंवर	चौबास	२		७०	बारीको डिलमा	१००००	५	
४	केशर ब. खत्री(रमा)	चौबास	२	९८०८६५०६९०	४०	बारीको डिलमा	२०००	३	
५	सुसिला कुंवर(नेत्र)	चौबास	३	९७५१०२८६३५	४७	बारीको डिलमा	३१५	२बाक्स पालेको	पात किनेरे
६	लोकबहादुरकुंवर	चौबास	२	०९६१११९२१०७	४०	बारीको डिलमा	८००	२बाक्स पालेको	पात किनेर
७	तारा पाण्डे	चौबास	२		५०	बारीको डिलमा	१२०	०।५	
८	कमल ब.कुवंर	चौबास	२		५२	बारीको डिलमा	३००	१ बाक्स पालेको	पात किनेर
९	डेक ब. कुवंर	चौबास	२	९७४११०४८७८		बारीको डिलमा	३०००		
१०	खड्ग खरेल	चौबास	२			बारीको डिलमा	५००		
११	श्याम ब. महत	चौबास	२			बारीको डिलमा	३००		
१२	सन्त ब. महत	चौबास	२			बारीको डिलमा	७००		
१३	अम्बर ब. कुंवर	चौबास	२			बारीको डिलमा	३००		
१४	दामोदर थापा	चौबास	२			बारीको डिलमा	५००		
१५	कृष्ण ब. लामा	चौबास	२			बारीको डिलमा	५००		

सि.नं	कृषकको नामथर	गा.वि.स.	वडा नं.	मो.नं.	उमेर	किम्बु वगैचा	उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या	कीरापालन क्षमता (बक्स)	कैफियत
१६	यादव पाण्डे	चौबास	२			बारीको डिलमा	५००		
१७	अर्जुन पाण्डे	चौबास	२			बारीको डिलमा	४००		
१८	रेशम पाण्डे (ख)	चौबास	२			बारीको डिलमा	४००		
१९	गुमान ध्वज कुंवर	चौबास	२			बारीको डिलमा	२०००		
२०	कनक बहादुर थापा	चौबास	२			बारीको डिलमा	३००		
२१	देवकी कुंवर	चौबास	२	९७४१२३४९९०		बारीको डिलमा	३००		
२२	सीता पाण्डे	चौबास	२			बारीको डिलमा	५००		
२३	इन्दीरा कुंवर	चौबास	२			बारीको डिलमा	७००		
२४	यमकुमारी परियार	पुरानागाउ	८	९८४३१८८२७५	३५	बारीको डिलमा	२००	०।५	कीरा पालन घर भाडामा लिएर
२५	उद्धव खरेल	पुरानागाउ	२	९८४११०४१३२	४८	बारीको डिलमा	२१००	३	
२६	प्रमिला	पुरानागाउ	२	९८४९५१७४४५	२५	बारीको डिलमा	१५००	२	
२७	विष्णुमायासुवाल	पुरानागाउ२	२	९८४९२६१९१६	४५	बारीको डिलमा	२०००	३	आंसिक पात खरीद
२८	राम ब.लामा	पुरानागाउ	२	९८४९३१५९०४	५०	बारीको डिलमा	२०००	३	
२९	हिरा लाल राना	महादेवस्थान	५	९८१३०८५१३०	५०	बारीको डिलमा	२०००	२	
३०	धन श्याम तिमल्सिना	महादेवस्थान	५	९८१३२१४४४६		बारीको डिलमा	२०००		
३१	सीता राना	महादेवस्थान	५		५०	बारीको डिलमा	२५००	३	
३२	एकबहादुरमिजार	महादेवस्थान	५		४०	बारीको डिलमा	२००	१	

सि.नं	कृषकको नामथर	गा.वि.स.	वडा नं.	मो.नं.	उमेर	किम्बु वगैचा	उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या	कीरापालन क्षमता (बक्स)	कैफियत
३३	प्रेम ब. राना	महादेवस्थान	५		६५	बारीको डिलमा	१२००	२	
३४	मैया तिमल्सिना	महादेवस्थान	५		४५	बारीको डिलमा	३०००	४	
३५	रमा तिमल्सिना	महादेवस्थान	५		४०	बारीको डिलमा	७००	१	
३६	दुर्गादिबीतिमल्सिना	महादेवस्थान	५		४५	बारीको डिलमा	५००	०।५	
३७	मिठु वोगटी	महादेवस्थान	५		४५	बारीको डिलमा	१०००	१।५	
३८	राधिकातिमल्सिना	महादेवस्थान	५		५०	बारीको डिलमा	१५००	०।५	
३९	निलकुमार श्रेष्ट	छत्रेबाझ	२		५८	बारीको डिलमा	१०००	१।५	
४०	बाबु काजीश्रेष्ट	छत्रेबाझ	२		८०	बारीको डिलमा	५००	१	
४१	जित ब. लामा	छत्रेबांझ	४		४९	बारीको डिलमा	२०००	३	
४२	पदमकुमारीसुर्खेती	छत्रेबांझ	४	९८४१९२३५१७	४५	बारीको डिलमा	२०००	३	
४३	प्रदीपजर्गा मगर	बुढाखानी	५	९७४११७०३६	४०	पाटामा	४२००	३	
४४	राजन जर्गा मगर	बुढाखानी	५		३५	पाटामा	४५००	१	
४५	शिव जर्गा मगर	बुढाखानी	५		४५	पाटामा	२०००	१	
४६	हरि जर्गामगर	बुढाखानी	५		३५	पाटामा	५०००	१	
४७	हर्क ब. ठोकर	बुढाखानी	१				१५००	२	
४८	टेक ब. थापा मगर	बुढाखानी	५				३०००		
४९	कुलदिप जर्गा मगर	बुढाखानी	५		४०	पाटामा	४०००	१	
५०	चित्रा कुमारी	बुढाखानी	५		३२	पाटामा	१५००	१	

सि.नं	कृषकको नामथर	गा.वि.स.	वडा नं.	मो.नं.	उमेर	किम्बु वगैचा	उत्पादनशिल किम्बु विरुवा संख्या	कीरापालन क्षमता (बक्स)	कैफियत
५१	मोहनी माया तुम्सिगं	बुढाखानी	५		२८	पाटामा	१५००	१	
५२	शिव प्र. खनाल	खनालथोक	५		५०	बारीको डिलमा	५००	२पात किनेर	
५३	आशा काजी श्रेष्ठ	खनालथोक	५		४८	बारीको डिलमा	७००	१	
५४	सुनिता खनाल	खनालथोक	५		३५	बारीको डिलमा	७००	१	
५५	रामचन्द्र थापा	संखु			३५	बारीको डिलमा	७००	१	
५६	नकुल थापा	संखु			२०	बारीको डिलमा	७००	१	
५७	बसुन्धरा कार्की	संखु			६०	बारीको डिलमा	७००	१	

फुल उत्पादनमा समरुपता कायम गर्न कीरा पालन व्यवस्थापन

कीराको पुस्ता	ओथारो अवधि	कीरा पालन अवधि	आरोहण देखि फुल उत्पादन अवधि	फुल देखि फुल
दुई पुस्ते	१०-१२	२८-२९	१६-१७	५५
बहु पुस्ते	९-१०	२४-२५	१४-१५	४९

बहुपुस्ते र दूईपुस्ते कीराको प्रजनन् व्यवस्था

बहु पुस्ते पोथी		दुई पुस्ते भाले	
कीराको जात	कोयाको गुण	प्रजनन्मा प्रयोग गरिने दुई पुस्ते जात	कोयाको गुण
खोपासी १ (के१)	बदाम आकार (जापानिज)	सि १२	अण्डाकार (चाईनिज)
नेपाली १ (यन१)	अण्डाकार (चाईनिज)	जे १२	बदाम आकार (जापानिज)

परिशिष्ट ११ : केन्द्रको दरबन्दी विवरण

सि.नं.	पद	श्रेणी/तह	सेवा/समूह/उपसमूह	कुल दरवन्दी	पदपुर्ति संख्या	कुल रिक्त पद संख्या
१.	बरिष्ठ वाली संरक्षण अधिकृत	रा.प.द्धि.(प्रा)	कृषि/वाली संरक्षण	१ जना	१ जना	-
२.	वाली संरक्षण अधिकृत	रा.प.तृ.(प्रा)	कृषि/वाली संरक्षण	२ जना	१ जना	१ जना -
३.	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.तृ.(प्रा)	कृ.प्र.अ.	१ जना	१ जना -	-
४.	सह लेखापाल	रा.प.अ.द्धि.	लेखा/प्र	१ जना	१ जना	
६.	प्रा.स.	रा.प.अ.प्र.(प्रा)	कृषि/वाली संरक्षण	३ जना	२ जना-	१ जना -
७.	ना.प्रा.स	रा.प.अ.द्धि.(प्रा)	कृषि/वाली संरक्षण	१ जना	१ जना	
९.	खरिदार	रा.प.अ.(द्धि)	सा.प्रशासन	१ जना	-	१ जना
१२	ह.स.चालक	मे.का/ज.मे.	मे.का/ज.मे	१ जना	-	१ जना
१३	का.स.	श्रेणीविहिन	प्रशासन	६ जना	५ जना	१ जना
जम्मा				१७	१२	५ जना

परिशिष्ट १२ : केन्द्रको जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	क.सं.नं.	पद	सेवा/समूह	श्रेणी/तह	हाजिर मिति	मोवाइल नं.
		१४६१७७	ब.बा.स.अ.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.दि.प्रा		
२	कृष्ण धिताल	१९७८३०	कृ.प्र.अ.	कृषि/कृषि प्रसार	रा.प.तृ.प्रा	१३/६/२०६७	९८५११२३८५८
३	बिनोद लामिछाने	२१७०३२	बा.स.अ.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.तृ.प्रा	०७/०४/२०७३	९८४५७३६२२९
४			बा.स.अ.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.तृ.प्रा		
५	निराजन पाण्डे	२४५०२१	प्रा.स.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	०३/२८/२०७९	९८६८२०५६२१
६	गुडु कुमार चौरासीया हाल PMAMP काज	२४५०२३	प्रा.स.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	०३/२९/२०७९	९८२५२०९५००
७			प्रा.स.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.अनं.प्र.प्रा.		
८	तारा देवी तिमल्सिना	१८७९३७	ना,प्रा.स.	कृषि/बाली संरक्षण	रा.प.अनं.द्वि.	३१/०५/२०६४	९८४९५५८२८६
९			स,ले,प	प्रशासन/लेखा	रा.प.अनं.द्वि.		
१०	जयबीर धामी	२०७०७६	खरिदार	प्रशासन/सा. प्र	रा.प.अनं.द्वि.	०६/१५/२०८०	९८६०००५४८३
११	दयाराम रानाभाट	१८३६०५	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	०७/०५/२०५४	९८४१२५४१९१
१२	हरी प्रसाद धिताल	१४३५२९	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	१०/०३/२०५३	९८४१८४९५३८
१३	सानु ब.पोडे	१८४०२९	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	१२/२५/२०५३	९७४१२५६९४३
१४	प्रेम ब.वाईबा	१६८४६७	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	१०/१५/२०७४	९८४९९३००८७
१५	रत्न बहादुर खड्का	१७२९७०	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	०२/२२/२०५४	९८४९९२२३१८
१६	माहिला श्रेश्ठ	करार	का.स.	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	०६/१५/२०८०	९८६०००५४८३
१७	अमृत पहरी	करार	ह.स.चा	प्रशासन/सा. प्र	श्रेणी विहिन	१/११/२०७७	९८६४२२०१७२

परिशिष्ट १३ : केन्द्रमा करार/दैनिक डोर हाजिरीमा काम गर्ने श्रमिकहरुको नामावली

क्र.सं.	नाम,थर	ठेगाना	पिता/पतिको नाम	काम गरेको अवधि	नियुक्ती मिति	सेवा
१	शालिक राम थापा	प.न.पा १०	केशर ब. थापा, पिता	२० वर्ष देखि	१/०४/२०८०	ज्यालादारी
२	माईला श्रेष्ठ	प.न.पा १०	पुर्ण व. श्रेष्ठ, पति	२ वर्ष देखि करार	२०७७/०४/०१	करार
३	रीता श्रेष्ठ	प.न.पा १२	वाल काजी श्रेष्ठ	१५ वर्ष देखि		ज्यालादारी
४	दुर्गा पहरी	चालनाखेल ५ काठमाडौ	रेशम पहरी, पति	१५ वर्ष देखि		ज्यालादारी
५	मंजरी पहरी	प.न.पा १२	पुर्ण व. पहरी, पिता	२ वर्ष देखि		ज्यालादारी
६	अन्जु खड्का	भिरकोट १,दोलखा	रत्ने व. खड्का, पति	१५ वर्ष देखि		ज्यालादारी
७	शीन्त पहरी	प.न.पा.१२	ध्रुव पहरी, पति	२० वर्ष देखि		ज्यालादारी
८	कान्छि पहरी	खोपासी २	गोविन्द पहरी, पति	१५ वर्ष देखि		ज्यालादारी
९	अमृत पहरी	प.न.पा.१२	रेशम पहरी, पिता	५ महिना देखि	२०७७/०७/०१	करार
१०	आशा लामा	दोलालघाट २	विर व. लामा, पिता	२ वर्ष देखि		ज्यालादारी
११	माईली पहरी	प.न.पा.१२	मंगले पहरी, पति	२ वर्ष देखि		ज्यालादारी
१२	विष्णु पहरी	प.न.पा.१२	मंगले पहरी, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
१३	विकास पहरी	प.न.पा.१२	विष्णु पहरी, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
१४	जानुका पहरी	खोपासी ३	विदुर पहरी, पति	१ वर्ष देखि		ज्यालादारी
१५	डोलकुमारी मानन्धर	भिमस्थान ९, सिन्धुली	भक्त व.मानन्धर, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
१६	मैया नगरकोटी	प.न.पा.१०	पुर्ण वहादुर श्रेष्ठ	२ वर्ष देखि		ज्यालादारी
१७	सुमित्रा नगरकोटी	प.न.पा.१२	कुमार नगरकोटी, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
१८	सविना नगरकोटी	प.न.पा.१२	उमा नगरकोटी, माता	सिजनली		ज्यालादारी

क्र.सं.	नाम,थर	ठेगाना	पिता/पतिको नाम	काम गरेको अवधि	नियुक्ती मिति	सेवा
१९	पुर्ण व. श्रेष्ठ	सुन्थान २ काभ्रे	रत्न लाल श्रेष्ठ, पिता	२ वर्ष देखि		ज्यालादार
२०	सीता श्रेष्ठ	प.न.पा.९	एक व. श्रेष्ठ, पति	सिजनली		ज्यालादार
२१	चनमती पहरी	प.न.पा.१२	वल राम पहरी, पति	सिजनली		ज्यालादार
२२	गोमा नगरकोटी	सुन्थान ९काभ्रे	भोला नगरकोटी, पति	सिजनली		ज्यालादार
२३	सीता श्रेष्ठ	प.न.पा.१२	गोपाल भक्त श्रेष्ठ, पति	सिजनली		ज्यालादारी
२४	विमला पहरी	खोपासी ४	राम काजी पहरी, पति	सिजनली		ज्यालादारी
२५	सविन नगरकोटी	प.न.पा.१०	उमा नगरकोटी, माता	१० महिना देखि		ज्यालादारी
२६	रमा नगरकोटी	प.न.पा.१२	दान व. मगर	सिजनली		ज्यालादारी
२७	सविना श्रेष्ठ	प.न.पा.१२	सुन्दर नगरकोटी, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
२८	गौतम पहरी	प.न.पा.१२	गोविन्द पहरी, पिता	सिजनली		ज्यालादारी
२९	माईली श्रेष्ठ	सुन्थान २ काभ्रे	पुर्ण व. श्रेष्ठ, पती	सिजनली		ज्यालादारी
३०	ललीता वुढामगर	शान्तडा,अछाम	बम्ब ब. बुढामगर	सिजनली		ज्यालादारी
३१	नहकुल थापा	चपली,भद्रकाली,काठ.	भक्त व. थापा	सिजनली		ज्यालादारी
३२	सानु भाई श्रेष्ठ	प.न.पा.१२	कृष्ण व.श्रेष्ठ	सिजनली		ज्यालादारी
३३	जिवन श्रेष्ठ	प.न.पा.१२	कृष्ण व.श्रेष्ठ	सिजनली		ज्यालादारी
३४	होम व. नगरकोटी	खोपासी २	भिम व. नगरकोटी	सिजनली		ज्यालादारी
३५	विमला पहरी	प.न.पा.१२	चतुरे पहरी, पति	सिजनली		ज्यालादारी

कार्यक्रमका झलकहरु

Laying sheet method of egg production

रेशम कीरा पालन ३५ दिने कृषकस्तर तालिमको समापन कार्यक्रम

रेशम कीरापालक कृषकलाई सामग्री हस्तान्तरण, नवलपुर

रेशम कीरापालक कृषकलाई सामग्री हस्तान्तरण, दाङ

कोकुन कटिङ्ग तथा मेटिङ्ग

कीरालाई खुवाउन पात राखिँदै

किम्बु बगैंचा व्यवस्थापन तथा सिँचाई कुलो मर्मत

रेशम कीराको आरोहण र कोया निर्माण

मन्त्रालयबाट अनुगमन